Dictiones (Latin)

Magnus Felix Ennodius (AD 474–521)

SermonIndex.net / Church Fathers

Dictiones

Dictiones — I. Dictio In Natali Lavrenti Mediolanensis Episcopi

Quousque me iners diffidentia intra angustum patitur penetrale delitescere? quousque nimia cautio terminos honesti timoris exsuperans dispendia opinionis, quae uitat, incurret? usu enim rerum uenit inter homines, ut, quantum famae decerpitur per audaciam, superfluum non minus pereat per timorem. non enim debet notari uelut auarae laudis adsumptor, non adscribi cupido affectatae deuotionis ostentui, apud quem res obnoxia pudor(i amor)is stimulis adacta conpletur, quia sicut in umbram cogit gloriae appetitus, oratione dum quaeritur, ita non reddere quod deberi noueris proximitatem noctis indicit. superflua scribere res iactantiae est: necessaria reticere contemptus. saepe uituperationis nostrae mater est doctoris occultata laudatio. dicat forsitan aliquis animo consulendi, quod operis pressa magnitudine exhausti macies arescat ingenii et destituta dicendi ualitudine garrulitas defectum mercetur ex copia: ceu si in alueum magni fluminis stillantis guttam fundas eloquii, nequaquam ad cursum proficis liquoris inpendio, et uix humorem parturit quod ad undas aptatur. sed existimamus animo quae dicantur ad pretium meritum dictionis: et uena, quae est per naturam torrida, frequenter currit a themate: eloquentiae exilitas propositione pinguescit. saepe pro eorum meritis, quibus se mancipauerit oratio, dicenda tribuuntur, maxime si mera affectione laudando militet narraturus: tunc uerborum abundantiam transmittit affectio : tunc amor suggerit quod negat ingenium. sancti Laurenti aliquatenus pro mea mediocritate bona dicturus, plenum quidem laboris opus adgredior, sed plenum caritatis. facessat ergo formido uenerando inimica proposito: fugitiua gloriae est mens subiecta terrori clamante Paulo apostolo: perfecta caritas foras mittit timorem, hoc est dicere et indicio certo monstrare, quia non diligit qui pauescit. sine culpa uincitur oneris inmensitate qui ad portandam sarcinam etsi inpar tamen deuotus occurrit. his ita se habentibus festa nascentis anni cur non uotiuo sermone concelebrem ? cur lucidi natalis exordium silentii foeditate dehonestem? marcida est sine sermone hilaritas et simulacrum maeroris occultare quod gaudeas et adflictionis imitatio uocem in laetitia non habere. ergo tibi, sancte pater, officii conscius uerba non tribuam? libet tamen dicendi principia consecrationis tuae deriuare de tempore et cum anni renascentis infantia florulenta, si ualeo, dictione uernare, nunc cum terrae susus per uenas arentium uirgultorum currit in germina et aluus sicci fomitis umore maria. turgescit, cum in blandam lucem

nouelli. praesegminis comae explicantur arboreae et omnis ramorum plectura diffunditur uel quae intra tunicam natura artauerat frondium decora soluuntur, cum auium cantilena comitur sapore modulato, cum uita segetum glebis sepulta hiemalibus quasi repagula algoris emissa et tepore fota concipitur, nunc cum in cano flore spem fructuum metitur agricola, cum mutuis palmitum brachiis uinearum texitur aprica formositas et ante maturitatis tempus uultum frugiferum cultura conponit, dans uenustatem falce domitrice et luxuriam infecundam ferro frutificante conpescens, cum profundi gurgitis rabies blandum transit in sibilum et eneruata tepore uentorum ferocitas migrat in delicias nauigantis, cum tutum est cymbam salo laxare et ancorarum morsus absoluere, dum fractura procellarum, quae nauitas hactenus terrebat, inuitat et per uda. aequoris spatia somnum gubernantis admittit, cum colore distincta gemmato uerni opibus prata ditescunt et in ordinatione summi pontificis naturae gaudium elementa testantur. tibi ergo, antistes, nunc non reddam quod aliis iam praestare didici, quem ad pontificalem apicem grauitas pudor pudicitia uenustas adduxit, qui tot dotibus uelut in aceruum coactis canam dignitatem praesentis officii suscepisti, habens tantarum honestamenta uirtutum, quantarum probatum singulae facerent species sacerdotem ? taceo, uniuersitatis in electione tua consonontiam et discretarum nationum concordem sententiam non reuoluo: statuat ista loco laudis cui non suppetit quod possit praedicare de moribus. momentis enim plerumque incerti fauoris aura popularis inpellitur et nescia examinis turba Quiritium, dum studiis rapitur, amat incognitos. i* te libram tenuit qui petitionis tuae aut socium se praestitit aut auctorem. imperitae coetus multitudinis meritum tuum expendit lance perfecti et, dum in te ornamentorum uarietas placet, quasi unus heres diuersissimi fueris instituti, sic singuli hoc de claritate tua censebant sufficere quod probabant, quia bona omnia nequaquam omnibus nota esse potuerunt et speciatim ad fauorem sideris tui uniuersos inlexeras: alteri ostendendo quod pius es, alteri quod seuerus, alteri quod bene adquisiti distributor patrimonii, alteri quod scires recte parta seruare, id studii sumpsit uniuersitas, ut, cum de proposita laude unusquisque uinceret, conlatione tamen in praeconiis tuis melioris tituli ab altero uinceretur.

Nolo istis diutius inmorari. ueniendum est ad laboris tui exercitia, quia ego, qui non sum in laudatione tua idoneus maximis, nescio esse parua contentus. nouellis te adhuc inpositae dignitatis labantem uestigiis ineluctati temporis suscepit aduersitas et tironem pontificii exercitatissimum militem aduersus libertatem inpacta bella reddiderunt. tu praedonis nescisti timere saeuitiam, tu blandimentorum, quod in malitiosis nocentius telum est, scuto constantiae. uenena respuisti, quotiens, te qui certamine non potuit insidiosa honorificentia lacessiuit? quotiens in damno bonae opinionis seruitii sui te credidit figmenta suscipere, hoc a te postulans, ut adhibito hostem conludio intra urbis muros includeres et ouium tuarum dissipanda lupis membra praestares, paris fecti quod dictu nefas est, multorum exempla suggerens ? quae quidem tu uitanda despiciens et ad uindictam sereni temporis seruans memoriae commisisti, detestabilia retinens, ne per obliuionem inpune transirent, et maiorem horrorem excessibus debens, dum ruinam metuis aliorum. sed remotis dieendi obstaculis ueniamus ad illa quae religioso sunt magis digna memoratu. cum hostilis inruptio more pecorum Christianum populum per diuersa distraheret, tu uariorum

generibus crutiatuum capiebaris in omnibus, tu paterna conuentus pietate sustinebas tormenta multorum, at ait apostolus : quis uestrum cruciatur, et non ego ? inter ista tamen fractum to non uidit aduersitas : hoc triumphis suis decerpi sensit ini. inimicus, quod capt sacerdotis animum non subegit. pugnabas adhuc pro absolutione plurimorum et tibi nihil metuens de plebis tuae anxietate pandebas. nolo diutius tristibus inmorari, nolo tragoediam maligni temporis aperire, libans de inlustri conuersatione tua aliquanta praeteruolo, De te narrando cogam denuo sustinere quae passus es: quamquam doctor gentium in tribulatione exercitum se fuisse commemoret uociferans : cum infirmor, tunc patens sum. taceo inediam frigus iniurias et illa quae tibi inimici animus prouidit augmenta morborum. sed, credo, haec puerilia et suco antiquae ualitudinis robusta membra tolerabant. nonne enertuis per conpages artubus et a possibilitate propria longa iam aetate distractis sola anima flecti nescia sustinebat et imitanda intentione aduersus inpugnantes muro constantiae stabilita certabat ? post haec ad rediuiuum statum libertatis optatae numquam pia uota despiciens Christus redemptor noster occurrit et fractas Romani nominis uires artifici medela solidat : in. uigorem salutiferum res contrite remeauit. cum ex alto benignis oculis caelestis dominator aspexit, Mediolanensium urbi lux est proprii reddita sacerdotis. tunc cum rarus habitator tunc cam error in domibus et per dulcia cubiculorum limina confusa discursio, tunc cum ubique pauor et luctus et dei templa in ferarum habitatione deputata sordebant, cum marcens incuria splendidissima dudum atria situ uetusti . umoris obnuberat : laetitiam ceteris tuo dedisti de reditu, tu regressus ad lacrimas. tunc more auium, quibus, dum terra niuibus uestitur, et alicuius loci in spem cibi spoliator angustia, uideres quae remanere potuerunt plebis reliquias confluxisse et ad boni pastoris praesentiam undique fatigatis balatu nemoribus greges occurrere. alios tunc multipliti sustentendi genere mulcebas affatu, alios reficiebas inpendio, alios hortabaris exemplo. breui post in antiquum statum, qui tibi post deum debetur, urbs iam sepulta reualuit et quae non credebat in se reparari posse quod fuerat coepit iam meliora aemulari. tunc, qui uitae - usus est, cernere erat omnia - ad latiorem profectum bonis successibus inuitari.

Curro per singula, strictim referendo quibus opus est longa narratio, ad agonem uitae tuae, ad summi celebritatem propositi peruenturus. secunda. post dubium temporis nata est in ecclesia Romana captiuitas, quae te quasi iam diu desidem et laboris fugacem de longae sinu quietis abstraheret, cum uix spe pacis laboris tui arma deposita resumuntur, deberetur. quidem, nisi me laudis tuae censura pertraheret, in lugenda causa silentium, ut in una aetate memoriae pereat res nefanda. senatus illic curiae caelestis accitus est: ibi ex uariis prouinciis episcoporum turba confluxit, ubi coetus ille, quot hominum genera, tot sententiarum uarietates aduexit sed quibus inerat spiritalis sapor intellegentiae quasi ducem te principalis deliberationis caritate tenuerunt. tunc quo minacium impetus blandimentorum melle domuisti, qua superborum corda uenerandae humilitatis erectione fregisti, qua labantium animos consilii radice fundasti, explicare non ualeo. rei gestae notitiam scire cupidum ex facti contemplatione compello. unum te secuti sunt tot electi et in sententiam tuam reciderunt tantarum principes ciuitatum. coquitur lamentationis aestibus qui ante cruda obstinatione desciuit et nihil habet in solacium praeter calamitatis lacrimas qui diuisus est.

dicat aliquis forsitan rerum gestarum malignus interpres : quam sortita est de huiusmodi constantia praesens causa decisionem ? quaerat qui finis de laudato sudore contigerit. huic ego fidens replicabo: te praesule factum, ne sacerdotes ministros acciperet furor alienus nec ruentum indignationi pontificum sententia militaret, ne in usum male commoti traherent euenire posse quod uellent. postremum inproborum loquacitas obmutescat, huius saltem aestimatione secreti, quia odiorum incendia, quae non ex inpugnati merito, sed ex studiorum fomentis arserunt, nec sanctae deliberationis potuerunt fonte restingui. tibi ergo debetur uenerabilium custodia canonum: tibi quod sine episcopali nota contigit quicquid in praesentia saeuit inprobitas: tibi patuit quod aliis accusantes clandestina fraude texerunt: apud te conpertum fuit non satisfaciendum odiis, quotiens fide deseritur qui lacessit. sed haec aliis melius seruantur narrandis temporibus. salue, ecclesiarum sidus, et ad senectutem bonam Abrahae aemulator accede, quia testimonium probitatis eat diu hominem in ecclesiastica arce seruari, ut scriptum est: uiri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos. tu aeuo maturus et ad religiosum sudorem primaeuus exsupera, tu pietate laudabili bonis discipulis exempla suggere, malos seueritate conpone et boni utriusque fibula operis in testimonio summae gloriae sine labe perdura.

Ii. Dictio Missa Honorato Episcopo Novariensi, In Dedicatione Basilicae Apostolorvm: Vbi Templvm Fvit Idolorvm

Credo ego uos, fratres carissimi, tota mentis cura uenerari, quod in loco hoc manente templi nomine uetus perierit pro religione cultura, quod delubri reuerentia fugatis instituatur libaminibus, quod sacrarium adpelletur merito, postquam seniores hostias abiurauit et in adolendi mutatione sacrificii diuinae aedis nomen adsumpserit, postremo quod in alium statum inconcussis migrauerint fundamenta culminibus et, cum ad structuram parum humanus sudor adiecerit, quaecumque fuerunt innouata sint, dam persistent in summa, cuius aestimandum est esse miraculi, ubi, dum modum teneat machina, adhuc non desistit ascendere et in antiquis constituta uestigiis adtollitur incremento? requirendum sane, quis huius operis, quis innouationis auctor extiterit: praedecessor nempe paruitatis meae uenerabilis Victor antistes, cui futurae adnuntiatrix innocentiae diuinitas nomen inposuit. nam qui de his quae suscipiuntur aduersus uitia mundana certaminibus praedicto euentus accesserit, cum uocabulum didiceris, gesta cognoscis. iste per spiritalem dimicationem, ut uictorem decuit, de criminibus triumphauit, et quicquid portio sinistra mortalibus ingerit, de eo casum non requiras, cum nominatum intellegas fuisse quod dictus est. cuius merita orationis campum postulant, si me latiora progredi aut ingenii macies pateretur ant meriti: quaedam enim actuum nobilitas est dignum inueniri laude magnorum. hunc mediocritas nostra in aedificationis cura dum sequitur, ad consummationem deo auspice uota perduxit. nemo aestimet adrogantiae esse quod dixi: fas est cum eo uota iungere, cui par esse nequeas actione, quia adsertio conscientiae est meliorem in quacumque parte sectari. numquam tenebrosum callem, sicut aestimamus, incurrit, si eum, quem nouit praetendere uitae lumen, insequitur. luculentius tamen gestarum fidem rerum sermonis pandamus officio. hic ante fallacibus dedicata praestigiis et turpi pecudum cruore perfusa ueteres simulacra coluerunt: hic in diuinitatis iniuria per altare infaustis cumulatum muneribus res caelo debitas dae-

moniis obtulerunt: hic iunicum exta semiuiuis palpitantia motibus misero inquisitori futura cecinerunt: hinc fumus sordidis aerem ipsum polluit sparsus per multa contagiis. ad ultima, hinc mactata per lanistas hostiarum multitudo quicquid deus est effugauit, dum farra sanguis tura ueruinae idolis exhibentur; dum ritum simplicem aetas Christo inimica non recipit et multifariis censu laborante oblationibus supernam mercatur offensam. liberet ire per singula et funestorum secrete factorum linguae claue reserare, ni merito aestimemus oris iniuriam narrare sordentia et quod illos actione perculit nos loquela contaminet. explicemus interim, quibus sint ista mutata successibus, quanto praeuenta splendore nox fugerit. ubi sunt sigilla numinum uotis imaginata facientum, quorum facies in potestate pependit artificis, quibus pretium aut sollicitudo operantis peperit aut metallum? ubi sunt dii, quibus potentiam dederunt homines fulgore gemmarum? en uideo, omnia ista fugerunt, ut credo Christus ingressus est: respiciamus cuius fultus auxiliis. uenerunt cum eo caelorum radii, apostolorum diademata, Petrus et Paulus. qui enim in restauratione aedis essent necessarii nisi architectus et petra? nisi lapis et superaedificans? nisi fundamentum et opifex? quid trepidatis pericla mortalium ? quid anxio fugam paratis excursu ? ille est cui nullus uersutiam uestram lapsus abscondit, qui cum loco non moueatur, quocumque abieritis insequitur. ueni ergo, piissime domine, et ad consecrationem operis tui plenus inlabere: ueni humani per baptisma pectoris purgentur haec templa turpi hactenus dedicata patrocinio. institue, domine, uertendo sacrificia et, dum puris . cumulamus altaria sancta donariis, praesentiam tuae maiestatis intersere, euocatus sanctorum merito sacerdotum, electi seorsum praesentis patris nostri Laurenti conscientia, qui tot plenus dotibus ecclesiae fastigia creuit, quot fecissent summum singula quaeque pontificem, in quo uernat princeps boni operis et mater honestatis uercundia, religionis sanctae nutrix patientia, deum semper placatura pietas, qui ecclesiasticis membris non sermone uitae institute tribuit sed exemplis, qui omnem callem, quo ad deum itur, dum praeuius incedit, ostendit, adiuuante se domino nostro Iesu Christo cum patre regnante in saecula saeculorum. amen.

Iii. Dictio Data Stephano V. S. Vicario Dicenda Maximo Episcopo

Prodit religiosae uotum conscientiae mens laudibus denote. pontificum: adsertio ingenii est, deo obsequentibus mancipare quod loquimur. in quorum praeconiis forte angustus sermo uulget inperitiam, manifestat tamen, si abstineatur, infantiam. quis mendicam narrationem aestimet, quam uota locupletant ? saepe in facundiae dotibus pauper inuenitur uena praedicantis, et e diuerso thesaurus cordis inradiat in egestate uerborum. qui uice dei iudicat non desiderat picta colloquia., sed quae infucatus commendat nitor ingenii, quia in his etiam sine amore blanditur eloquentia, in illis splendorem suum ueritas nuda commendat. sine phaleris est omne quod dictat affectio: ad unguem fabricantur illa, quae uolumus non tam speciem recti habere quam similitudinem. ad te, uenerabilis mi antistes Maxime, sermo est, cui in meritorum testimonio uirtus coepit a uocabulo, in quo actus eloquitur qui nomen appellat prouida parentum tuorum diligentia prius te eligi uoluit quam probari. te olim saecularibus inhaerentem titulis castrensis sudor excoluit et ad ecclesiae gubernacula pars aduersa solidauit, sicut deus loquitur per prophetam: qui in modico fidelis, et in magno fidelis est. te sacrarum iudex et consilii comitem meruit et laboris. bene uenerandis

initiandus altaribus et in laica conuersatione quod sacrum esset elegisti. tu pudicitiae in illa aetate custos inuentus es, in qua et lex obsequitur desideriis. satis enim est pueritiae ambitum, quem licentia fulcit, horreri. Christus milites suos, quos in personam ducis adtollat, inter acies quaerit hostiles. adscitus ecclesiae pontificem actibus inplesti ante tempora dignitatis. non fuit aduena benignitas, quae naturae innixa radicibus de cano flore germen ostendit. temporale est omne quod fingitur, perpetuum quod cum aetate maturescit. non tibi sacerdotium rem doni credimus euenisse sed praemii. alios uulgi aura gratia lenocinante commendat: tibi rigida circa culpabiles districtio dedit affectum. manet te singularis sapientia, quae licet generaliter optanda est, tamen existit in magistro necessaria. frustra monitoris personam suscipit qui inpacti non praeualet aestimare pondus officii: uilissimis conparandus est, nisi praecellat scientia, qui est honore praestantior. dedit tibi apicem res iudicii, non fauoris: dignus pontifice amor est quem censura conciliat: deuenustat institutoris genium qui per solam gratiam uult placere. tu his eruditus et formatus caeli beneficiis plus agendo plebem instituis quam loquendo. illa monita discipulorum occasionem eruderant, quae praebentur exemplo: sine pudore inuitat ad innocentiam qui illam non fuerit ipse sectatus. te inter secreta penetralium quasi testem metuunt qui peccare disponunt: nascentibus culpis metus et reuerentia tua negat effectum. qui inter exordia occurit uitiis, et occasionem lapsus adimit et concupiscentiae purgat auctorem. haec beatitudini tuae quasi strictim pro linguae meae commendatione dedicaui. si precibus tuis uitae successus adriserit, gestorum tuorum plena me relatione consecrabo, ut quae uniuersis nota sunt mansuris in posterum litteris, quatenus gaudeat aetas secutura, seruentur.

Iiii. Dictio In Dedicatione Missa Maximo Episcopo

Numquam pauper uena timeatur ingenii, ubi diues est causa dicendi. transit hominem, quotiens caelestibus militat mens nostra culturis, nec in angustum redigitur narrationis exilitas, si opifici suo obsequium referat narraturus. potest enim linguam facundiae dotibus ornare qui contulit et dare uerbis genium quem fatemur dedisse sermonem. nam prophetici dudum maciem iuuit eloquii, dum ad perfectam magistri eloquentiam et fortissimi monitoris tubam imbecilla Moysi erigeretur infantia : qui nullis gradibus, dum peritiam meditatur, effloruit nec per aetatis alicuius scientiam ad messem perfectionis ascendit, qui dum, militem infabricato portauit ingenio, officium ducis iussus arripere, quia uerecunde renuit, constanter impleuit. sic nos dedicationis festa celebrantes, inter spiritalis laetitiae bona praestolamur gratiam, dum paremus. absit formido debilis: remoueatur fiducia inaniter concepta per studium. nos de humanae perfectionis schemate nec praesumimus aliquid nec timemus. deinde quis in beati Iohannis prophetae et apostoli <laudem>, cuius templum hoc sanctificauit ingressus, uel muta. dubitet ora laxari ? cuius senior gratia quam natura, dum ante lucis ingressum pii uatis implesset officium, limen uitae huius uirtute signauit. nam uno eodemque tempore et matrem fecunditate nobilem fecit et inofficiosa genitoris labia in loquelam pristinam usu remeante commouit. nemo Iohannem nominans post exempli praecedentis miracula pristinam linguae habiturum se suspicetur inperitiam. post sacratissimum Zachariam, cuius faucibus eliminata per istud uocabulum remeauit humanitas, ab uniuersis\' iura- ereditur Iohannes apostolus clauis. esse uerborum. in huius comitatu

Antoninus, uetusti heroa saeculi, et beatissimi Cassiani iuncta claritudo faciunt de aede sacramentum, de terrena habitatione caeleste collegium, de manu factis quod nulla possit senectute uiolari. occasum enim deo oblata non sentiunt nec ad uetustatem tremulam pietate fulta mittuntur: stat soliditas machinae, quam Christus ingreditur, et originariae oblita fragilitatis adipiscitur de possessore uirtutem. tecta uilia de consecrantis nobilitate decorantur, dum rei caducae pretium tribuitur habere de domino. tu autem, frater sanctissime, huius oblator aedificii, de mercedis retributione gratulare. nescit spes titubare; cui bonae fructus promittitur actionis: ab exercitio descendit retributionum fiducia nec ullo nutat incerto qui laudanda meditatur.

V. Dictio Incipientis Episcopi — Precatio Missarvm — Oratio Ante Missam

Par quidem discipulis incipiens magister est et inter exordia doctor nulla est ab auditoribus sorte sublimior: expertis honor debetur ingeniis: uix mediocrem caltam exigunt non probati. illa sunt uera praeconia, quae longus sudor elicuit: blandimentum est, non iudicium, quotiens laborem gloria ingesta praecesserit. inter maculas numeret quoscumque triumphos ante discussionem campi miles adquiret. qui properatis subeunt Olympiaca bella uestigiis, numquid eis ante consummationem certaminis suppetit spes coronae dicente apostolo: non coronatur, nisi qui legitime certauerit? ecce nec illos decet ante meritum praedicatio, a quibus iuste poscitur post laborem. nostra e diuerso prolixo distat calle condicio, quibus tantum decerpitur de fruge innocentiae, quantum adcesserit de labore. nam sicut positi in tirociniis aestimamus, plenum • necessitatis et periculi iter est, in quo et sectanda est uita laudabilis et fit probris uberrima, si desideret ab humanitate laudari. actio nostra si de bonis suis fuerit elata, sordescet protestantibus diuinis eloquiis: qui uos laudant, seducunt uos, et subuertunt semitas pedum uestrorum. splendorem pontificis res, non lingua testetur: plus lucet claritas huius officii ueritatis indicio quam loquelae. ecce cernitis quam tuta sit causa subiecti et quantis discriminibus sociata praepositi. munia mea plus poteritis fulcire gemitibus quam clamore. nemo quod auribus lenocinatur credat eximium: sermo noster, nisi animae medetur, abiectus est. illum praeferte, qui spiritali falce sentibus purgat interna. tunc pretiosum diadema est, quando suasioni eius grex ecclesiasticus, dum ad probitatem graditur, non repugnat. ille sine fuco monitorem.. torem et feriato ore diligit qui eius instituta sectatur. additur quod inperitia nostra iustam sustinet de ipsa nouitate formidinem, qui nuper de ouilibus ad custodiam praeparati adsuescimus de uniuersorum fieri necessitate suspecti, et cui uix fuit pro se fida cautio suscipit officium cuncta metuentis. scimus quantum erit humilior famulantibus qui ad religiosum uocater imperium. necesse est ut etiam extremae condicionis personis obtemperet cui inminet sic iubere. ait enim doctor gentium: omnibus omnia factus sum, ut omnes adquirerem. modo diuinitatis operatio adsit muneri suo et quem dignum apice tanto non inuenit efficiat.

Dignum et iustum est. uere dignum est, ut inter exordia dignitatis tibi, principiorum domino, supplicemus, qui mundi ipsius in nonam lucem prodeuntis infantiam quanto bonorum tuorum secreto orditus es, tanta potentiae uirtute solidasti. stabat in admiratione sui

tenera orbis inchoatio et paene decoris proprii concussa stupore titubabat, ante agnitionem ordinis solam sortita de auctore substantiam, requirens quo esset rotanda lux adtributa moderamine, qualem finem diei tempus exciperet, si per adsiduos semper renasceretur occasus, si nox mundum fuscis ambitura complexibus quasi rem originariam perenniter non teneret. in hoc ambiguo, ut certis famularentur per longum confusa temporibus, dei nostri extitit lex uoluntas omnis dispensatio statutis praefixa limitibus tantum potuit, quantum praestitit qui creauit. sic nos, pie opifex, inter ?sacerdotalis tituli auspicia sole couersationis inradia: per sudum de meritis nostris fulgeat dies officii: nulla subreptione, nullis diaboli blandimentis pereat quod uocamur: non liceat admisisse quod non decet: recti studium te imperante transeat in naturam: adsit muniis nostris aequalis operatio: conposita seruitute beatum crescat imperium nec subiaceat moribus qui praeminet dignitate. per dominum nostrum Iesum Christum.

Conlator bonorum deus, cui effectus in uoto est, qui de medio populi Moysen in prophetae persona dedicasti. nam dum queritur de in becillitate, te auctore conualuit: sumpsit meritum pontificis, dum testes sui arbiter se uociferatur nil mereri, cui apicem actione sublimem conciliauit humilitas da, parem nostris exordiis gratiam, quia propensiorem deberi actibus declaramus offensam. non sunt inusitata quae poscimus: benignitas tua testimonio tenetur exempli. eo circa nos eris bonorum largitione dementior, quo substantia nostra facta est de peccati fasce procliuior. da, bone imperator, dignam tua electione uirtutem, quia sub pio principe nulla militem decolorat abiectio. per dominum nostrum Iesum Christum.

Vi. Dictio [De Haereticis Et Svnodo]

Pro ratione soluendum est quod pro ratione iacuimus : nam ut pateat et linguae nostrae officia et silentium ordinatis seruisse temporibus, fide hortante in officium sermonis erumpimus. idem enim est superuacue loqui quod nece$arie non locutum dicente apostolo: uae enim mihi est, nisi euangelizauero, et alibi: tempus tacendi nos praecipue, quos praelati ceteris hortatur pondus obsequii, decet aut bona facientes eleuare aut mala conprimere. et quidem uos docere non aliud est quam stimulos admouisse currentibus: nam quod ex proposito facitis, superbi sumus, si nostris debendum credimus institutis. sed qui bona studia probat amplificat. stat apud conscientias uestras, quanta Nestorius et Eutyches, gemina diabolicae informationis ostenta, diu castam ecclesiarum orientalium disciplinam perfidiae fornicatione corruperint, qui iuxta sententiam apostoli dilectionem ueritatis non receperunt„ ut salui fierent, et ideo misit illis deus operationem erroris, at crederent mendacio, dum per subripientem scandali occasionem Christi milites ille contentionum campus examinat, sicut scriptum est: oportet esse certamina, ut probati manifesti fiant. apud quem Chalcedonensis non uiuit commemoratio ueneranda concilii„ in quo Dioscorus cum sectatoribus suis stilo piae districtionis addictus est et sanctae memoriae Flauiani adoranda monumenta exultans Constantinopolitana ciuitas recepit, cuius iam pridem firmauerant caelestia decreta sententiam? ubi gentium Timotheus ignoratur, qui propter suspiciendae recordationis Proteri caedem fieri plus quam parricida non horruit? nam sacri persecutione pontificis et genera criminum uicit et nomina. scitur Petrus et Cyrus et Timotheus, qui dum iacenti manum Dioscoro porrigunt, conruerunt: hi de praecessore suo

et studiorum heredidatem adepti sunt et ruinae. proinde, fratres, manentem in supernis patrum et adhaerentem beato Petro tenete sententiam, quia nos mundae ecclesiae et non habentis maculam optamus unitatem. patienter ferre non possumus nana in Christum nostrum et blasphema ructantes: scimus, quia qui in putribus membris non utitur ferri medicina serpentibus morbis praestat obsequia: nam nisi secentur tabefacta, contaminant. pacifica est cum his, qui rectum nituntur inpugnare, congressio. quis a bellis talibus timoris reuocetur obstaculo, de quibus uitali possit morte gaudere? quibus mundi huius potestatibus, uel si minentur, adquiescendum credimus, quando aliud imperat qui regna moderatur, dicente apostolo: non sunt condignae passiones huius mundi ad superuenturam gloriam, quae reuelabitur in nobis? fluxa ecclesiasticorum corda aut turbant quae in praesenti uita sunt aut delectant: quibus Acacius, qui diro diaboli a sententia sua motus imperio, erubuit diu propugnatorem se fuisse ueritatis et clari deserens ornamenta certaminis triumphum suum, quem sub Basilisco pio sudore meruerat, debellauit: qui solis praemiis suis paene tempore adeptionis inuidit, spem bonorum fructuum perfidiae falce succidens. grauius enim est degustata bona quam intacta calcasse: nihil defensionis superest homini post dulcem iustitiae saporem ad mortifera schismatum uenena redeunti. de his quae praefati sumus natum est, quod in Constantinopolitana nuper ecclesia fertur admissum. unde patimur sine uocis usura tristitiam: qui enim oblatis remediis non oboediunt, merito nihil consolationis tempore quo premuntur habuerunt.

Vii. Dictio In Dedicatione Avditorii Qvando Ad Forvm Translatio Facta Est

Vt campus militem, mare nauitas, fora causidicum, sollicitant incerta raptorem: ita linguas auditoria exercent. nam quae, malum, ratio suadebit silentium in loco, in quo sunt praemia constituta uerborum? ubi orationis palma, si hic gratia taciturnitati ? bene soluuntur sudoris pretia, ubi sunt templa uictoriae: bene effugatur seruitus inter atria libertatis. uincta hic ora teneat mens captiua: non agnoscit forum Romani populi, non liberalis eruditionis gymnasium qui adhuc quasi in secessibus conticescit. sint muta forte diuersoria: hic nihil est tam familiare quam pompa dicendi. Fescenninos sales hymenaeis dare genium consuetae professionis plausus hortatur: eriguntur lituis bellatores: uirtute debiles grauis bucinarum cantus adtollit: data sunt uniuersis amica incitamenta propositis. quid ego faciam, doctorum optime, te loquente? si infabricata uerba intra uerecundum penetrale contineam, instituti me esse similis non agnoscas. amicitiarum religionem in gratia parcus offendam, si nec translationis festa nec debitae tibi laudis munus exoluero. salue ergo, nutritor profectuum, fax et splendor ingenuitatis, qui nobilia germina laboriosis purgando sarculis in fructibus facis agnosci, qui in cano flore nouellae posteritatis, quantum horreis paretur, ostendis, qui de ferarum cubilibus et bubonum habitaculis ad fora nos reuocas, unde maiores paene iam longa aetate discesserant. non enim patent eruditis loca ista, quibus scientiam non primoribus labris ipsa contulerint. cuius enim tuba cognoscatur eloquii, nisi cuius puerilia innotuerint rudimenta sermonum? tibi ergo debentur haec beneficia, quod citaturus reum causidicus inter atria iam probata dictionem metuendus incipiet. tibi spes unica honestae professionis adscribenda, quod nobilitas decursis breui temporibus liberali sudore placitura est. sed quo me ignarum uirium tui rapit affectio, narrationis pelagus non pen-

dentem? sufficit in loci amici et diei celebritate uota testatum. ad uos reuertor, quibus paterna conuentus affectione uocem debeo commonentis. reddite uos studendo origin, reddite natalibus lectione: naturae lucem iubar dictionis ostendat: multiplicate suffectu scientiae parentum titulos: ornate eruditione decora maiorum. fului nobilitatem metalli nisi ad unguem manus ducat artificis, maternis paene hebetater tenebris et, si non magistra politione uenustetur, nihil ei prodest sublimitas, quam uena concesserit. adiuuatur quidem doctoris instantia dotibus sanguinis mundioris, sed nisi limata non rutilant illa quae se erigunt praerogatiua nascendi. incrementum rusticum matris mammas inter sulcos euacuat et per pascua pecus agere, dum ab uberibus pendet, adsuescit: patris brachiis, dum iuuencos fatigat, adiungitur: prensat dexteram grandia terris semina committentem et sudorem originis suae in ipso lucis limine meditatur. quid uos faciatis, quos liberalibus pepererunt matres optimae disciplinis? peregrinandum uobis est a germine ditiori, nisi uos nobiles instituta monstrauerint. habetis praeuium eloquentiae morumque doctorem: currite prosapiae stimulis incitati et, cum uos ad agonem praemia promissa perduxerint, mei meminisse dignamini, quia sunt quae a uobis post caelestem retributionem suffragia hortator accipiat. haec sunt, nostris quae uos licuit uocibus admoneri. uos diligentiam pectoris mei expendite consideratione uerborum: non phaleratus sermo, non inlecebrosa tantum et depicta fucis narratio delectet: quaerite apud me non blanda sed necessaria, non deliciosa sed fortia. numquid iuuat pompam texere praecepta daturum ? qui probari non magis sensibus quam sermone disponit affectum monitoris euacuat. ponderibus ornetur dictio castigantis: lancem in exhortatione teneat qui gestit audiri. institutor uirtutis plausus excludat: bene morata oratio imperat quod suadet. haec si explicare nequeo facultate dicendi, amare tamen didici consideratione propositi et electione consilii. pars quaedam probitatis est, etsi implere nequeas, nosse meliora. sequitur examinatam intentionem effectus operis: proximus magistro est qui diligit ornamenta doctrinae. deus tamen uoti se comitem iungat et quod nouellis praeceptor commendo cespitibus in pomis tamquam de hereditaria possessione decerpam.

Viii. Praefatio Dicta Lvpicino Qvando In Avditorio Traditvs Est Devterio V. S

Quotiens amomi flosculus aut messis casiae per depraedationem lasciui pollicis radice uiduantur et ad dotem manuum humanarum nobile germen adiungitur, meritum cespitis odore significat et naturae genium prima uisione testatur. occultari se non patitur fetura sublimis: decus clari sanguinis non tenetur abscondito: uox mundae originis licet in recessibus semper auditur. sed quamuis ita se res habeant, humanitatis interest non tacere quod gestias: parum suscipit oneris qui quod scit dignum esse amore conmendat: feritatis maculam non euitat qui non festinat adserere quod meritis nouit esse placiturum. diem laudare quis abnuat? adtollere solis radios quis metuat qualibet nocte sermonum? si themati obsequium praestat oratio, ab ipso suscipit dignitatem. proprii ergo macie non turberis ingenii, quando eloquii uilitas pretio susceptae dictionis eleuatur: erigere, mens, fasce depressa inperitiae: dextera, inpacti oneris subleuaris. sed cur longis inuoluimur? praesenti adulescentulo militat praefata narratio, quem rediturum ad proauos non denuntiatione augurum, sed post

deum fultus spe mihi uestrae perfectionis spondeo: nec futurum ambigo, splendori te istum suorum posse reddere, quem aliis contulisti: potest enim facile ueterum decora suscitare cui fas est noua construere. non credas haec esse solius incitamenta facundiae. tibi uni concessum est claritatem aut dare aut reparare maiorum. stant ante oculos tuos non annosa pueri monumenta sed recentia. peritiam tuam Firminus et Licerius, aetatis suae sidera, hac uoce conueniunt.

”Suscipe, doctissime hominum, utriusque plantam familiae et culmum, in quo grauidas aristas parias, secundus adtende. scalpe sarculis uberem terram, quae si nostri est germinis fibula, feret tuis profecto laboribus responsura. doce udo libro adolescere maritata plantaria: nouelli dentibus uirgulti fructum surculi melioris adcommoda: ueniat pomorum successus, dum ore tenero sublimior ab illo te docente planta mordetur, quia, nisi edomitam terram terque et quater agricolae ligonibus scripserint, triticeam messem paliurus superabit et lolium. munus Palladium et cana nemora bacis plurimis cultura locupletat. India multo sudore quo se iactat hebenum nutrit. Sabaei uirga cespitis manu cessante non proficit. industria fecit, quod Paestaneis rosas dumeta pepererunt, quas de spinis ceu terrae sidera labor exigit. felix est operantis instantia, quotiens glebis uberibus manus adhibetur. tunc fessa brachia suco effusae ualitudinis intumescunt, quando integrum fenus ruricolis arua dissoluunt: nastiter exercitu desiderium de fertilitate telluris: uomeribus agendum est, ut per palmites exuberet dos autumni. numquam spumantia labris musta meruit, nisi qui uitium luxuriem curua falce resecauit et in diuersis cultibus plus, quam uini acciperet, liquoris effudit. talis est natura mortalium: rite conparantur arbustis rudimenta parulorum, quos postquam parentum sollicitudo a matris radice decerpsit, prouidendum est cui solo iuxta uota conmendet. post deliberationem doctoribus iura nostra transcribimus. tunc fiunt institutione uestri quos nobis natura concesserit: tunc incipit sibi tantum studiorum lima uindicare, quantum origo uix praeualet. paene enim non iniurium est, uinci prosapiem conlatione doctrinae, quia patris officium habet luxuriam comitem, praeceptoris sollicitudinem: genitor fit deliciis, institutor laboribus: libertatem origo tribuit, dignum libertate monitor facit. ergo magis uestrum est quod laudatur in homine: nemo enim, si desit testimonium facundiae, poterit praedicare quod nascimur. splendorem familiae prodit lingua, quam tribuitis: fit praeco generis magistri beneficium: inerudita nobilitas caeleste munus abiurat. adstringe ergo artioribus uinculis per aetatem erratici palmitis lapsus: sine subole ramos ferro castiga: nouellum cespitem fotu, quo cuncta fructificare soles, adtolle. habet adulescens noster, quoscumque de suis respexerit, quos sequatur: nobis crede, actus tot stimulis peruolat, quodlibet scientiae fuerit aequor ingressus: fodietur prosapiae suae calcaribus: per tot ordines nihil nisi quod ad litteras inuitat inueniet. stat ecce ante te paruulus noster felicibus initiandus auspiciis et sicut iusti hostia deuotionem sacerdotis expostulat: paternam conuenit ore pietatem, ut qualibet oratione constitutam in uitae limine conmendet infantiam, quam de parentibus non sermone exigit, sed quid desideret horror ostendit: cogimur subuenire in necessitate paruuli, quam formido manifestat. sponde tuis, adulescentule, digna primordiis: spem solidam de tua perfectione concipimus: bonum ingenium doctori optimo mancipamus. sacri iam rudimenta uenerare collegii: ad Latiaris

curiae proficiunt sidera, quos uides scintillis modicis futurum lumen ostendere. haec ad uos dixisse sufficiat: mihi remanet stricta insinuatio. propinquum ad te consanguineus, orbum parentibus religiosus exhibui. quae res mihi affectum pueri faciant, iam tenetis. si necessitudo respicitur, liber ab amore esse non possum: si pietas amica proposito, nostri fiunt filii qui parentum suorum praesidio denudantur. unum ergo uinculum uenit a prosapie: alio nos astringit officium. respice, uenerabilis magister, tot pro isto supplices manus et in spe paruuli maiores eius me teque considera. genus est singulare laudis in doctoribus discipuli eruditio. Achillis lingua Chiron innotuit: fecit sequacis meritum opinionem illius plus amari, cuius per se forte facundia in lucem non potuisset exire. Maro uester tantis institutores suos commendauit, quantis ipse notus est: et certe illos per merita sua fama non prodidit. Hieronymus noster, nisi praeceptorem suum Gregorium diceret, illo melior censeretur: sed illi adplicanda sunt bona nominati, a quo sumpsisse uidentur originem. in summa, ut dixi, caelum pulsat magistri opinio perfectione discipuli. apud scientem rerum non obicio obliuionem, quia nota commemoro. auara sunt nota diligentum. deum precor, ut studiis uestris gratiam suam comitem iungat, ut quos a me limandos accepisti doctissimos reddas et illorum eruditio uestra quidem gloria, sed meum efficiatur obsequium.

Viiii. Dictio. Praefatio Qvando Arator Avditorivm Ingressvs Est

Notum cunctis bene mortalibus, quod dicendi laborem negotiorum feriae pariant et eliminatis curarum procellis orationum serena plus rutilent. diem suum ingenia nisi occupationum nebulis fuscata non perdunt: sententiarum iubar cura uacuos respicit et expeditus animus declamationum pompam commendat. qui caeca remis temerarius freta proscindit, nudum sollicitudine gubernaculis pectus adcommodat et claui regimen sola qua magistrum nauis conuenit inquisitione perpendit. tunc stuppea in uentos ex uoto frena laxantur: tunc rudentum uinculis diu libera maria uinciuntur et imperiosis undarum cumulis homo dominaturus ingreditur, uiarum incerta astris recludentibus agniturus. tunc Bosphorum Pleiadas Cynosuram et quicquid iter monstrat inspiciens, ad caeli ductum callis hominis ordinatur, si tamen mens nullo extraneae occupationis mordeatur ambiguo nec peregrinantem notitiam magister inertiae maeror adfligat. quod si aut pigro torpore hebetatus animus dormiat aut diuersis excitatus stimulis per deuia distrahatur, nescit ad propositum suum totus occurrere, cuius membra prudentiae lanista animarum cura discerpit. inefficax semper est et a molis suae ualitudine dissociatus ostenditur qui non potest quantus est est tractatuum forma monstrare. est tamen boni doctoris expendere originem serpentis riuuli, qui scalpente ad ipsum terram ungue perducitur, quid sit eius in unum collectus alueus, quid sit ubi nascitur existimare, et uires fluminis non de his, quae accepit, sed de illis, quae potuit accepisse, colligere. quorsum, uenerabilis magister, libertatis index, boni testimonium sanguinis, ingeniorum lima, fabricator sensuum, haec uerba praemiserim, si requiras: me me locutus sum, fateor, me digessi, quem inter inscitiae dormientis infantiam occupationes uariae et tristitia fortis inperitiae mater obpressit, cui non datur duris soluere colla laboribus, ut studiorum lupatis ora decorentur. meus sermo quod scaber est et nullo splendescens dictionis adtritu, intellegentiae est et exercitii quod dedisco. te inter palaestra

tua originaria linguae palma sollicitat: te inter ciues, mei inmemor, superba Delus adnumerat. tu Castalii gurgitis lautus possessor incedis: at ego uix arentibus labiis stillantem guttam marcidi liquoris infundo. te sudore continuo nulla diuersitate interpellante utpote colonum suum doctrinae messis amplificat: at mihi uix de magnorum horreis pauper faseli esca porrigitur. tu in sustentationem ruiturae libertatis felix dextera subrogaris: me ecclesiae angulus etiam bona metuentem saeculi praesentis includit quid, rogo, uisum est dudum insignia eloquentiae tuae ia me tam longe positum oculos destinare? fuerunt magis alii, quos dictionis tuae ornamenta conponerent, quibus uerborum phalerae per Latiares elegantias adquisitae uicturum et apud posteros nomen offerrent. me tacito teneri tantum conuenit affectu dictis inparem et officiis sequestratum. quid erigeres animos quos alter iam sibi uitae ordo subdiderat? quid ad reuocares per longa itinerum interualla distantem hominem, 15 apud quem sicut nefas est non meruisse laudari, ita crimen fuisse laudatum ? tua sunt, tua, ne dubita, aut eorum, si tamen inueniri potuerunt qui secuntur. ad adulescentulum tamen, quem praesentis diei auditoriis tuis auspicia dedicarunt, cum quo mihi parili infantia conuenit, si uenia me donatis, uerba conuerto. cuius primordia quamuis infabricato sermone conmendem, imperiis amoris excusor. sub iugum mittimur dilectionis necessitate constricti et, dum caris prospicimus, quid nos deceat non uidemus. hunc licet paterna debuisset oratio prosequi, non est tamen a patre aliena quam porrigo. debuit tibi macte et mea orationem professio. felix istud nominis apud doctos auspicium: ditandus scientiae frugibus laborem circa studia necessarium promittit et nomine. finde, adulescens egregie, pinguium dorsa terrarum: inprime dentem uomeris nouella adhuc incude formatum: exerce in studiorum solo quicquid optimum conuenit aratorem. si scrutatus penitus fueris latentium secreta camporum, inuenies illic Deuterium, qui ubertate linguarum germina tibi multiplicatis seminibus et sudorem remuneretur inpensum. disce iam nunc uerborum luxuriem artis falce truncare, ut nouellus cespes sub ferri disciplina proficiat. resecetur quicquid infecunda palmitum umbra transmiserit: ad solam uuarum spem uites tuae ramos extendant. talis ad genium tuum redeas necesse est: talis ad uota nostra respicias et, cum te grauidis scientiae culmis ornaueris, tunc te magnum dici conueniet Aratorem. quocirca spes in te praemii nutriat laudis ardorem. legi quia non est fortunae lusus, si quando inter feculentos, quorum ego primus sum, inperitorum greges profecerit litteratus. non metuas pressuram, qua grauantur instructi: plus laudis habet iacens peritia quam culmina rusticantum. erigit doctos conscientia sua, et si quando incertis temporum flatibus opponuntur, sustinent mala, quae saeculis magis sunt adscribenda quam meritis.

Proseoutionem meam, quam uere rusticam in Arateris conmendatione contexui, felici tantum dicunt aliqui personae blanditam, cui fauorem de patris potestate conciliet dilectionem mentita necessitas: in cuius laudis ministerio uiuis et praesentibus tantum seruiens, temporalem exhibeat lingua famulatum, quae quotiens in aliquorum praeconio fucatis uerborum imaginibus ludit, fortiori studio conceptum mentis abscondit. nonnumquam enim doctis tribuit stilus profundiorem cogitationum latebram, si dulcibus aures non bene merentum fomentis inlexerit. sed sequestrentur a nostro talia instituta proposito. nos et scire haec conuenit et.odisse. cautius enim a prudentibus nota quam inopinata fugiuntur. mihi

ad laudationes amicorum nisi amor uerba transmiserit, quae in penetralibus conscientiae caritate magistra dictantur, inter relationum uias sub fasce suscepti operis palpitabo. ergo classico meo, cui proprium sine fraude seruiuit ingenium, indices animi mei dictiones attuli, quia sine adulationis suspicione est inter aequales amicitia personas, et tunc fida diligentum sinceritas adprobatur, quotiens non uenit a potestate quod metuas. mihi classicus non meretur imperiis, quicquid non inponit obsequio. ferunt tamen aliqui, orbo parentibus fideli auspicato gymnasia litterarum personam religiosam debuisse magis uerba praestare. orbum parentibus dixi, cui per felicia naturae damna communis pater et episcopus factus est proprius. ille afflictorum consolatio, ieiunorum cibus, caecorum oculus, pes claudorum, tot pietatis suae species, - tot misericordiarum gradus ad huius conuertit personae profectum.. et illud domni Laurentii quod mundi necessitatibus succurrit ingenium in ministerio huius exercetur infantuli. cui talis non sit, ut uere dixerim, gratiosa calamitas? quem non iuuet amisisse patrem, sub lucrosa commutatione si talem conceditur inuenisse? tanti uiri insignia, quae implere nequeo, per profana uerba non temero. ipse est, cuius est dulcis auctoritas aut horrida dulcedo, qui magistrum in ecclesia, magistrum in domo, magistrum in conuiuio, magistrum inplet in iocis qui numquam facit quod sequentes nolit imitari, cuius ad unguem polita conuersatio caeleste iter discipulis, dum incedit, ostendit: minor enim laus est docere bene, nisi opere docenda monstraueris. huius uiri suscepto adulescenti quid mea praestitisset oratio, quem euentus dexter de institutoris meritis manet et de orbitatis prosperitate perfectio ? huic sufficiunt patroni preces, per quas merebitur institutis optimis imbutus degenerare sublimiter.

X. Dictio. Gratiarvm Actio Grammatico Qvando Paptenivs Bene Recitavit

Quando debitas beneficiis reddimus gratias, credo quod abiuramus iactantiam necessariis obsequendo: nullo enim adrogantiae tumor honestatis uelatur indumento, cum non gloriae militant uerba, sed sanguini. aliud est enim ut lauderis dicere, aliud dicere ne carparis. ibi mens auara famae est subiecta iactantiae, hıc seruata ratione iure in locum gloriae redigit quod ex dictionis sudore contigerit. iustis namque et superfluis declamationibus, etsi pari fauor sermone, discretis tamen mentibus exhibetur: uno quidem tyranni laudationes et bonorum principum ore celebrantur, nec est aliqua inter eius qui meretur praeconia diuersitas et illius qui usurpat. quod nisi grauia iudicantum ingenia dicendi causas expenderent, nullum daret haec, quae etiam indignis contingit, adclamantum aura discrimen. susceptarum secreta dictionum ab audientibus non examinantur lingua, sed pectore. in summa, aliud est recitantem blande et libenter audire, aliud affectum quo recites adprobare. sed iam omissis thematis commendationibus rem potius mediocritatis nostrae eloquatur infantia. Partenium quondam ad studia tua properantem, optime magister, sub oratiunculae meae insinuatione perduxi, tunc cum liberalium disciplinarum limen intraret, tunc cum incertum esset, utrum prosapiae nitorem eruditione loqueretur: nullo enim teste nobilitatis utitur cuius sanguinem non prodit instructio. tunc ergo praedictum prosecuti sumus eloquio, quando fas non erat sermone nostro, qualis esset natus, ostendi, quia bonorum semper meritorum labes est habere lucem sanguinis et nocte rusticitatis includi, prodi stemmatum uocibus et imperitia fuscante delitescere. aurum nihil est, nisi manu conponater artificis

et fuluo pretium metallo lima fabricante iungatur: cessante industria exigua est claritas quae uenerit a natura. fabrilibus debet studiis quod in partu suo terra laudatur: fornacis beneficio de latentium fetibus uenarum quod in solidi transit speciem ferri domatur et effera hominum corda domitrice adfectione captiuat. uictem, nisi exercerentur terga, mortalibus non praeberent artis est, quod liquidum maris elementum homo securus ingreditur et paruo discrimine per ingenia iter mortis exuperat. magistra agricolarum simplicitas telluris faciem dum brachiis distinguit, uineta conponit et de prole arborum liquorem, quo salus nutriatur, extorquet. multis manifestatur indiciis operantum diligentia aut infundi quod origo non tribuit aut quot bona tribuit custodiri. et si talis est rerum uniuersa condicio, quanto, doctor eruditissime, sollicitudo tua est eleuanda praeconio, per cuius dexteram libertas iam iamque ruitura releuatur? per cuius peritiam aut instituuntur nouella aut seruantur decora maiorum? uere fateor, nisi esses, breui succumberet quicquid monstrat ingenium. sed quid obligor maximis, qui sustinere parua non ualeo, et generalem facio gratiarum relationem qui uix pro persona sufficio? uberes tibi coram multis, emendatissime hominum, grates refero qui agnosci a me Partenium institutione fecisti. tu de eius pectore scientiae sarculo paliuros et lolium submouisti: tu triticeam messem, qua propinquos pascat, eleuasti, felici in eo euentu per familiarum dissonantiam unum quod sequeretur et aliud quod fugeret demonstrando! o laudanda supra hominem tui uirtus ingenii ! in una eademque persona qua arte, quod utrumque descendebat a sanguine, quid disceret et quid dedisceret, indicasti. laeto deus gaudia nostra disponat euentu: procul sit quodcumque minatur aduersitas. plus in te laudandum est, quia discipulus tuus scit prosapiem uitare, quam quod prosapiem certat imitari. ecce Partenium propinquitas sua ei utroque generis calle descendens alia agnoscit feliciter, alia feliciter non agnoscit. quam timui, ne praefata permixtio, dum ipsa diuersitate discordat, in deterioris iura melior uicta concederet et pro uilitate temporum facilius in ipso pars indocta regnaret! sed ostendisti mihi, aetatis tuae ornamentum, quia plus in consanguineo optinui quam poposci. caelestia imitatus es ubertate beneficii, quando inpensione multiplici conmendantis uota uicisti. ecce iam ex hiemali pectore et corde algido dictionum flosculi uernant et ridentia uerborum germina depingunt calathos exhibentes: ecce post gentile murmur de ore eius, quae humanitatem significent, uerba funduntur. his ergo muneribus tuis nisi reddam uicissitudinem, praestitisse te aestimes non merenti. quisquis enim feriata lingua successus meliores suscepit, ostendit se quod attulit prosperitas non amare.

Xi. Dictio Qvae Dicta Est Qvando Evsebi Filivs Traditvs Est Ad Stvdia

Licet, sicut nouitas, ita habeant intermissa formidinem et hoc sit, cum de adtritu fauoris publici frons refugit, quod fuit ante quam disceret, dum ad eluctatam reducitur dicendi usu pereunte senectus infantiam. exercitus Olympicis certaminibus de palma confidit eculeus et, si non otio debilitetur, in suo iure credit esse uictoriam: semper ei coronam blandimentis efficacibus spes promittit, nisi uelocitati praemium desidiae languor excutiat. artifex iaculandi de triumphis securus optat incerta et cui occurrit semper in acie gloria longa pace superatur. poetarum hederas nobilioribus corymbis et uiridanti specie nutrix ingenii comit adsiduitas: cessante frequentia probati obmutescunt ora causidici. educatus in puppibus

aequor liquidum sine terrore nauta puppibus, qui si ad terrena uitam ducat officia, nec itinera astris nec uentos deprehendit auspiciis. agricola si aliquando uomerem inlectus urbanitate contemnat, in deuium, bobus dum scribit terga, rapietur. ergo sicut artium in suo quaeque opere inueniter mater instantia, ita nouerca eruditionis est neglegentia. talis est nostrae, quam post temporum interualla producimus, condicio dictionis: non notum schema deferens, non pompam quam aetate mercari debuisset ostendit: totam fiduciam de auditorum benignitate concipiens, sufficere credit ueniam pro fauore, satis esse pia uota. pro merito. absiste procul, debilis timor: insinuandum orbitatis miseratio, orationem religiosum commendat officium. quid faciat sermo peritiae splendore dotatus, ubi causa etiam sine insinuatricis linguae placet officio res inpetrauit gratiam: sufficit ut uerba mereantur affectum: utraque secundis ad audientiam uestram ominibus conuenerunt. dicam sane quod restat, quia tantum defmdabo laudibus meis, quantum remanserit in praesenti causa silentiis. huic Eusebins nobilissimus genitor, par moribus quam natura, dum extremis pressus humanitatis sortem profuturo in longum uellet superare consilio, dum uitalis animae uigore terreni carceris angusta calcaret ac se spiritalibus habitaculis, cum a deo uocaretur, refunderet nihilque in mente eius esset de homine residuum nisi inmaculata filii diligentia, nisi illud quod nec inter caelestia ulla delet obliuio: hunc mihi quasi bene conscius fouendum, prout eius tribuunt, dereliquit. confusa sunt supremis deponentis uerba suspiriis. uidero quid aliis reliquerit, mihi sub dei obtestatione dimisit heredem. cui saporem uitae labris primoribus contingenti gustum deprecor libertatis infundi, ut prouocatus disciplinarum melle et fauis scientia de domibus cereis ipse sibi liquentis elementi nectar adsumat. habet, doctor uenerabilis, laus tua per hunc ad cumulum perducta quod capiat: ex talium profectu meritorum tuorum plenitude non refutat augmenta, quia discipuli elegantia adsertio est sine labe doctoris, eius maxime, cuius prosapiem splendidam tempus postulat scientiae te radiis adornare, ut deeus originis in diem serenissimum procedat, quando oris in ipso iubar effulserit.

Xii. Dictio Data Aratori Qvando Ad Lavdem Provectvs Est. Dictata Svb Die — Thema. Lavs Litterarvm — Praefatio — Narratio

Littera de proprio laudetur splendida censu:
Aduena nam cultus nil tribuet genii.
Ebria uestito plus lucent uellera Sere:
Persica candentes colla decent lapides.
Non iuuat externo conponere membra nitore:
Lux naturalis sidera nobilitat.

Omnibus rebus, quae aestimantur digna praeconiis, exhibenda est pro dicendi facultate laudatio: ab eloquentiae dote radiantibus reddenda sunt litteris quae debentur, quia, sicut gratuitum munus et opes et animum indicat largitoris, ita accepts denegari auaritiam et impudentiam reserat supprimentis. libemus litterarum numini quod de ipsarum fluxit altaribus. quantisuis enim materia ista copiis praedicationis honoretur, qualibet effluat

ubertate dictorum, de possessionis suae frugibus pasta satiatur, quia, dum inter uirecta, quae. disposuit, propria oculos amoenitate captiuat, habet quidem ipsa iocunditatem de graminibus suis, sed maiora capiunt messes ingeniorum incrementa per dominam. itaque qui fenus litteris soluerit, plus ditescit, dum per secretiores meatus quasi per magnos alueos quae ad illas directa sunt fluenta reducuntur„ nec quod per guttas emiseris, non aliter quam si relabentis Ionii ius habeas, possidebis. quis peritiae depositum neget, nisi qui desiderat mendicus effici, dum reseruat ? istius rei fructus, quod mirum dictu est, in abundantiam refusus exaestuat, dum ieiunos faciat incubantes. ergo post opem caelestem, post superni fauoris auxilium, ministra quibus utaris. ars ueneranda, praeconiis, et inuentionis tuae bono de his, quae a te fuerint directa, gratulare. a te orta in usu laudis amplectere: nos nihil manet in hac parte quod dignum sit ultione uel praemio. fideli oris nostri famulatu si parum in eleuatione meritorum tuorum suggerimus, hoc dedisti. nos horum amnium fistulae sumus nec quicquam de copiis commissi liquoris ebibimus. tu ut per nos meritis tuis satisfacias , quasi Aegaeum pelagus, ut Pegaseus gurges inlabere. ante oculos uestros sunt, morum uestrorum si bene exempla retinetis. saluae sunt quascumque de censu uestro ad usuram gemmas admouemus. ecce uerticem meum coruscans luce uestra diadema nobilitat et pretiosorum lapidum fulgore uariato crescit ex genio, dum conpetenter ostenditur. a uobis radicem sumunt instituta sapientiae, per uos informata proferuntur. nullus sine uobis pectori sapor est nec libertas eloquio: uos ingenui testimonium sanguinis, uos materia pudoris, per uos quod bene cor dictauerit lingua proloquitur: ad inuestigandam iter iustitiam uos praebetis, dum oppressum dumetis callem, quo expetuntur superna, purgatis: nos triticeam de loliis segetem, nos fecundas de sterilitate ingeniorum glebas efficitis et grauidas aristas ad scientiae horrea, ne fames infantiae possit praeualere, portatis. mundae nitorem. familiae seruando obscenam prosapiem peregrina luce perfunditis. deo proxima res est uestro infusa beneficio„ dum per cursus elucubrationis traditae, ne optimi degenerent et ut mali degenerent, salua stemmatum ueritate praestatur. per uos de innocentum actibus, quae ad instructionem sequentium pertinebant, gesta non pereunt: uestris in medium catenis transacta reducuntur et sepulta reuiuiscunt: uos instrumenta memoriae, uos causa pietatis: uestris uomeribus humani pectoris tellus ad fecunditatem praeparata describitur: uos religionis auctores, uos hostes criminum: uobis ducibus quae per usum subripiunt dediscuntur scelera, per quas bona discuntur: aut ad directum homines agitis propositum aut mutatis obliquum. uestro exules ornantur indicio et a mundi culminibus seiunctos uos caelo sociatis: malas conscientias aut intrare contemnitis aut in sacrarium ingressae dedicatis. facessat a litteris uel mutare quod dignum est uel non mutare quod nonum: uestris uulneribus nulla per chalybem uestitos subducit instructio: ad penetralia eorum, et quos ferrum texerit, peruenitis: uestris umbonibus directa ab aduersariis tela repelluntur, nec spiculis peritiae uestrae ulla clypeorum crates obponitur. uos in adflictione constitutos erigitis: uos positos in corporum cruce mulcetis, sic gaudiis augmenta tribuentes, ut modum hilaritas et producta custodiat: si a uobis ueniant blandimenta, dulcescunt. non licet contra imperium uestrum uel defunctum flere quem diligas: uos nuptiis, uos aptae funeribus: scientiae istius studium diuersissima in concordiam tenet et utramque partem amplexa gratulatur. utinam uos longioribus coli liceret affatibus et non uestris leg-

ibus deberetur breuitas, a quibus copia uotiua suggeritur ! per litterarum species in longum itura uox tute committitur et sine inminutione sui relegente solidatur. ante uos ignara ordinis uixit humanitas et ructantia glandem pectora sine modis uerba uomuerunt: uos inter unius naturae homines distantiam facitis, dum caelestibus notitia uestri, pecudibus similes reddit ignoratio. in propatulo est, qualis ante hanc frugem fuerit mortalium deserta prosapies: cam illis enim, quibus nobiscum par aduentus in luce est, per discretionem nestram non est condicio una sapiendi. ualete, ornamenta melioris saeculi, et mundum, quem eruderastis concessae a deo, in temporum remedio possidete.

Xiii. Dictio [Qvando Paterivs Et Severvs Traditi Svnt Ad Stvdia

Si nauta secundis flatibus feliciter humidi directum transit itineris, si bellatorem ducit successus melior ad triumphum, si per rhetoricos campos litterarum miles iudicis fit fauore sublimior: nostrum est hodierno die momentis paribus gaudere. de themate. quid mihi est cum ingenii mei publicata et degeneri paupertate ? ecce de susceptae dictionis messe ditescimus iocunda sorte, quando relatorem meritum relationis amplificat et actorem causa commendat. ubi est pauor, qui nos sibi propter inperitiae conscientiam subiugabat ? ubi frontis trepidatio„ usu et exercitatione fragilior ? obliuiscimur meriti nostri, dum claritatem loquimur alieni. nunc discimus potentes et alios esse, UOB facere, quando tantum et fama nobilis dat praeconi. nihil mihi cum dubiis. splendor laudantes inluminat et inmersos tenebris, si eius meminerint, sol recludit. sed rursus hilaritas iungitur cum pauore et fit socia exultationis trepidatio. quando inpar modicis sufficit in supremis? nam qui claritudinem non stili luce commendat obnubilat, et sicut ingenio facundorum crescunt modica, ita siccitate deuenustantur amplissima, et nisi aestimatis uiribus adgrediaris sarcinam, subiacebis. ecce Paterius et Seuerus, ornamenta curulium et parentiua uocabula purpurarum, eruditionem originariam in ipsis uitae praestolantur exordiis, dedignantes non studiorum diligentiam cum sapore lucis haurire, quos indiscretis temporibus diei natura donauit et litteris. pro quibus quid parentum decora, quid insignia uetusta nonus mentibus relator insinuem ? leuabor hoc onere, si fastus pro me, auditor, interroges : mecum centuriae, mecum campi sollemnis illa uociferatio, mecum Seuerum et I Paterium et aula ueneratur et curia: quorum quamuis familia meruerit scipiones et trabeas , seposita tamen ad tempus dote sanguinis, quod occasum per dignitates et post sepulcra nesciunt, moribus exegerunt. mentior, nisi uiuit Paterius in opinione doctorum et perenni aere formatus illam eloquentiae palmis nobilem inter peritos praesentat effigiem. horum prosapies adhuc quidem parua, iam maxima gemmata pubescentis flosculi ora praeferens, uocis praesidium, quod exhibebit, inplorat, hoc taciti poscens allegatione conloquii. iuuate paruulos, quos habebitis patriae mox parentes: inpendite praesidia defensoribus et pugnate pro teneris, ne maturiores aeuo subcumbamus pro uniuersitate bellantes. scitis quae domus pro generali calamitate desudet, cui debeatur pro communi securitate litatio, a qua fluxerit quod inter aduersa inter uos ciuilitas non uacillat. debet uobis origo nostra hanc tributariam functionem, ut semper nutriat patriae suae sine intermissione custodes. ergo si nota uobis sunt bona germinis nostri, inserenda suggerite, ut quod nitet in semine cultura melioret, habeat cespes radici obsecundans poma, quae tribuat non sunt peregrina, non fugitiua quae poscimus. si Eleis

et Olympiacis conflictibus nutritur eculeus de parentibus aestimatus, nos adhuc proficientium creatorum muniamur exemplis. uobis tantum praebuerunt obsequii res secundae, quando propugnatorum uestrorum et adolescit posteritas et adhuc patris auique tutela non deficit. ergo his stimulis incitatum, doctor. uenerabilis, suscipe uniuersorum uoces afferentem et genitalis soli allegationibus benignam praebe conscientiam: respice de te iudicia nostra et eleuatus consideratione meriti parem te multorum forma sententiae: labora ut munitio nostra te instruente solidetur et, ne inimica arietum uincat inpugnatio, tu muris patriae studiorum arma coniunge. scimus quorum tibi suboles committatur: prouide ut quod natura ualidum peperit confortet industria. ducis erit, non originis, si de uiri fortis stirpe editus habeat inter bella formidinem. sufficit te sic instructionis tuae sudore crescere, ut praesentes pueros formam ueterum fortis optinere. sed dicas forsitan: licet te professio sanctior urgeat, me in istis non habet cura postremum. ego sum, cui Paterium filium mater et uirgo sacri fontis aluus effudit: ego in animae eius secunda natiuitate aut recreatione sum genitor. ergo peculiaris eruditionis eius me prouisio respicit, cuius pater et inter caelestia sum uocatus.

Xiiii. Dictio In Legatvm Qvi Patriam Hostibvs Prodidit

Si excellentius crimen est, quod digna ueneratione persona conmiserit, habetis, iudices, in uno homine duo diuersissima et proditoris meritum et sacramentum legati. sed uincitur in ipsis uox superata primordiis: facinus uix credo, quod arguo. quis aestimet in uocabulo integritatis consummatam cecidisse perfidiam. cogimur dicere, quia nil mali aut proditor metuat aut uerus legatus admittat. quid accusationi meae pro innocentia nomen opponis? insequentem posses effugere, si esses meritis quod uocaris. nemo cautius malus est quam qui absconditur sub appellatione pietatis: tutum est iniquitatis exercitium, quod honestatis tegitur indumento. facessat propositum praestigiis potius quam mente constare: eneruata defensio est, quae nudi honoris nititur nihil ualitura testimonio. ut nocentior, contra patriam existeres, uiam tibi consilia nostra pepererunt: nos egimus, ut fortior hostis, dum propugnatorem quaerimus, appareres: non sentiremus quae inrogasti patriae inimicitiarum pondera, nisi sumpsissent ab amicitiarum religione principium. externis aduersariis sine labore congredimur: inerme pectus inuenit qui de gratiae fruge in affectum prorumpit inimici: egimus foederis tempore, ut generalem aduersarium quid grauaret patriam non lateret. iste enim. cognitorum splendidissimi, si neglegentius in suscepto functus officio per animi taedium sociorum commodis institisset, capitale mereretur exitium: quale est enuntiasse hostibus interna patriae, pro quibus segnius certasse sacrilegium fuit? quibus sunt expianda tortoribus, quando illud perdideris, quod nefas est non iuuisse? quantis colorum uarietatibus et urbanitate letali ad hoc perductus aestimatur, ut legati personam putaretur inplere? solet uirtus, quae innata non fuerit, cura et nutrimentis institui et transire in affectum quod feceris. studio falsitatis: usu honestatis robur adipiscitur qui bonum sub diuturnitate mentitur. seruasses adhuc beniuolentiam captiosam , nisi inspexisses laedendi callem legationis claue reseratum. tale est, ac si aegris sub febrium iactatione languentibus adlaturus salutem curator adueniat et animam in. penetralibus suis sub medicinali specie exclusurus inquirat: quis, rogo, huic non pandat secreta uitalium et in quibus adhuc

locis uigor subsistat adnuntiet? facilis extinguendi ministratur occasio illi, a quo sanitas postulatur. sic te, inpurissime hominum, aduersus nos intimorum reseratione muniuimus. ei uestro nunc, cognitores, pendet arbitrio, si qui peccatis uicit uniuersos non debet omnes reos superare suppliciis. nascituras in posterum culpas incidite: eueniet ex unius cruciatu generalitatis emendatio. genus pietatis est circa hostem patriae esse destrictum, ne, dum prouocetis parcitis, ad incrementum uitia prouocetis.

Xv. Dictio In Novercam Qvae Cvm Marito Privigni Odia Svadere Non Posset Vtrisqve Venena Porrexit

Adest, iudices, nouerca, quae ut satisfaciat odiis, non parcit affectibus, quam ne priuignus euaderet, elegit miscere eius casibus quem dilexit, quae saeuissimarum more beluarum de confusis mortibus tesseram fecit, dignos leti sorte aestimans quicumque cum inimico illius potuere trucidari. ruptis repagulis accepit furor eius exercitium, quasi neci deputatum perimens quicquid occurrit. generalitati perniciosa esse desiderans, nisi defecissent toxica, adhuc ira crescebat: hausta sunt a duobus uenena quae repperit: quod in aliorum seruaretur exitio non remansit. heu! quemadmodum gemuit defectum poculi, cum cadauera pauca conspiceret, indignata sibi quod de funesto liquore plus defunctis, quam quod occideret, dedit. quaesiuit de extinctorum uisceribus pretium mortis alienae, si licuisset, abstrahere, ut plurimis per guttas fata dispergeret, ut animarum penetralia uirus nobile possideret. ante experimentum perniciosus effundebatur humor in poculum: fecit eam quid perdidisset agnoscere, postquam de sucis abundantibus pauoos extinxit. ubinam gentium fuit animus coniugalis diligentiae ? ubi maritalis sacramentum copulae ? plus egit priuigni quam tori recordatio: dum inmanitati obsequitur, effugatus est uiri praesentis affectus: credidit in quocumque uiuente priuigni remanere posse substantiam. lucem uoluit profana confundere et humani generis messem mundo labente succidi, quicquid in occasum potuit ire praecipitans, ueternis Erebi legibus diem nostrum cupiens scelerata submitters, ne illum uel post inferna odiosus inspiceret. quantis gradibus et profectu scelerum ad uenena descendit? diu exitium distulit, quod aliquando in tormentis constituto ingessit uice beneficii. ante flagris fame frigore inimicum corpus adflixit: postrema est in nouercali indignatione necis exsecutio. uellem in accusatione, iudices, diutius inmorari, nisi facinerosae poenam prolixior lingua differret. nolumus quas peroranti conceditis ut addicenda in luce mereatur indutias. quotiens, scelestissima feminarum, subdolis priuignum fouisti (matrem) mentita conplexibus? quotiens innoxiis potionibus egisti, ut de manu tua mortem securus acciperet? capta(sti) sitis tempus et bibendi necessitatem: (te) forte, ut citius letum porrigeres, exorabat: habuisti misericordis opinionem priuigni desideriis obsequendo. quotiens matrum loca tenuisti, ut nouercam tutius exhiberes? solet, libertatis praesules, in coniugali consortio unius subolis ut commune pignus adtendi, dum affectio quam pater obtinuit transit ad filium: decedentibus matronis uirorum prouidentia, dum ad educandam posteritatem curarum participes quaerunt, sic nouercas inueniunt. saepe tamen sub hoc uocabulo mater accedit eo cautior circa germen alienum, quo sollicitius nomen tragicum uult uitare: genetricem munit securitas et sacramentum nominis sui. (sunt) quae etiam misericorditer creduntur irasci. uestras, infaustae, blanditias iure

respuimus, quibus per fucum malitiae interna uestitis. erubesco, cognitores sanctissimi, damnatam meritis suis diuturna inpugnatione sustentare: non est anceps sententia, quam labore suspendo. utinam exquisitis effugetur de luce cruciatibus et lentis secta uulneribus existat superstes corpori suo! non uno tempore de propriis sedibus nocens anima pellatur. in affectum reduciter puritas, quotiens generalitatis oculos expiaueris cruce noxiorum.

Xvi. Dictio In Evm Qvi Praemii Nomine Vestalis Virginis Nvptias Postvlavit

Creditis, indices, per hunc uictoriis lamenta misceri et triumphorum saporem displicere de praemio? aestimatis offendi deos in effectu rerum et deduci ad paenitentiam numina, quae uota inuerunt? adest hominum nequissimus, qui gemere nos imperat, quod patriae nostrae uicit inimicos, qui consummatis proeliis, dum laboris pretium flagitat, et hostes et bella commendat, qui exhausts putat laboris esse suffragia, nisi quae iratis caelicolis conferuntur, ut possit ciuitas eius perdere quod. per ipsum creditur adquisisse. confidit genium bellatoris pictis tabulis et imaginibus non t eneri nec requirit ut seruetur saeculis aere formatus: sola. opinatur esse gaudia, quibus euenit munus adulterii. si ad hoc te casibus obtulisti, ut pro sudore tuo nominari pudeat quod requiris, nos non possumus scortis debere quod uicimus. non pio amore bella gessisti, qui post aduersarios in ciuitatis medio cum pudore congrederis : sine causa. hostes depulisti qui eorum uicibus fungeris in triumpho. habuimus statum honestatis liberum, dum casibus subiacemus: fugienda est uirorum fortium felicitas, per quam iungimur miseriis subditorum. etenim, curiae lumina, per minutias scelerum hunc opinamur ad inmania uota perductum? quantis gradibus exercitatum facinus peruenit ad hoc ut uitia laudibus mercaretur P credebamus eum, dum uitam in tentoriis ageret et ad insignia roboris duris corpus successibus inuitaret, ciuico amore constringi, ut per militiam eius nec incendium urbes nec sacras corruptela uirgines possideret. iste enim emit tot uulneribus, ne alter facinorum fruge potiretur. quid tibi debeam, crudelissime hominum, datur intellegi, per cuius beneficia superati exitum uictor ingemisco. dicite, praesules libertatis, quem potius habuimus, qui animos nostros possedit, in tubarum clangore terrorem, dum ferri seges, equorum fremitus minaretur exitium P credo, ne libera patrum colla catenarum rigor adstringeret, ne inuiolabilis matribus pudor in ciuitatis excidio deperiret, ne uotiua uirginitas sacris mancipata culturis praedonis igne raperetur, ne famula castitas hosti pretium fieret insultanti, ne corporibus ex humana condicione liberatis uis inimica subriperet et aduersariae pudicitia libidini ad ultimum deducta seruiret. quaero a te, heroa magnanime, quid de patria tua mali depuleris, si haec quae timui uictor optasti, dum mortes hostium ictibus tuis numinum fauor addiceret. percontor utrum poposceris superos in illa necessitate fautores ? si fecisti, perfunctus periculis sacerdotibus eorum pro debita oblatione minitaris? si non adhibuisti pia uota certamini, quid tibi debeo, quem sine precibus suis generalis prosperitas comitate liberauit? si intellegis, multum est quod debes numinibus, si studuerunt supplici: maius, si dederunt uictoriam non petenti. credo, digressus e proelio loco principe delubra ueneratus es et ibi gratiam retulisti, unde praedam feriatis manibus certas abripere. uereor ne templis nulla face consumptis ducat uestalem uirginem sors secunda captiuam.

Xvii. Dictio In Evm Qvi Seni Patri Cibos Svbtraxit. Data Aratori

Nescio, iudices, utrum inueniatur poena, quae criminibus satisfaciat inpetiti. interim deest linguae copia, quando facinoris nouitas superat arguentem. iste est filius qui grandaeuo patri, cum posset praebere alimenta, denegaui, id genii sceleribus suis adsocians, ut esset patre incolumi parricida. putas euasisse te debitum de non inlata genitori morte supplicium: ut esses nocentior, pepercisti. potuisses cruciatus, quos intuleras„ ultimo patris fine concludere, si medica manu iugulum praestitisses: prima est malorum tuorum adinuentio creatoris proprii exitium nec remouere ut pium filium nec ut crudelem decet inferre. quid est quod inter utramque uiam, exquisiti inuentor periculi, neutram sectatus pasceris promulgata tabe genitoris? uixit te procurante eo infelicior pater, quod mori te procurante non meruit. nemo, sanctissimi, dubitat mundi istius mala aduocata nece sepeliri et communem sortem uotum esse inter aduersa constitutis: necesse est optari quod modum ponit amaritudinis. rogo, quibus est beluis conparandus qui procuratione sua infert dura sine termino? cuius doli, dum manus abstinet ab auctore lucis, leto commutanda pepererunt? iam erat genitor istius annorum fasce contritus: iam per tremenda senis membra aeui depopulatio uestigia olim robusta subuerterat: iam diuturnitatis morsibus in rugas, quae declarabat hominem, forma uergebat: non tamen sine spe subsidii ad maturitatem peruenerat, cui iam maior suboles adridebat. potiori fiducia ad uictum congregata dispersit quem semper scimus horrea sua in pignoris alacritate posuisse. omen putauit cogitare de substantia cui existebat natus incolumis, ad gelidam canitiem hoc putans posse sufficere, quod reparatus in prosapie annis uiridioribus non merebat, cum repente egregius iuuenis tali patrem securitate nudauit. uellem paulisper, uenerandi cognitores, ad hunc uerba conuertere: sed reor perire monita, quae profligatis moribus exhibentur. putamus, uenerandi hominum, ad hos usus prolem cuiuspiam magisterio peruenire? sufficit germini institutio naturae, quando quod solent facere doctores infundit eorum pectoribus lex humana. non est ei accidenti bonum debita conplere, nec deesse potest ratione praeditis quod auibus probamus insertum. uersa uice aquilas legimus fetuum ministerio pasci, et beneficia parentum, quae inplumes nati, quando ouorum tunicis exuuntur, indepti sunt, quadam districts aequitate restituunt. non putant uolucres esse liberum accepta denegare: quale est ingenium quod circa diligentiam suorum alites nescit imitari? transeo multiplicibus exemplis luporum rapacitates: ieiuno escas parentibus ore deferunt et inpasta uisceribus fera ad creatores suos currit ore locupleti. uos perpendite conscientiam rei, quali poena digna sit quae inusitata conmisit, quia propagantur inpunitate uitia et, nisi iudicantem censura succurreret, peccandi uis per generale corpus exiret.

Xviii. Dictio In Tvrannvm Qvi Praemii Nomine Pabricidae Statvam Inter Viros Fortes Dedit. Data Aratori V. C

Quamuis, iudices, uirorum fortium effigies mansuro perenniter aere seruentur et per haec simulacra nesciant obitum uel sepulti, quamuis in aeternitatem migret per has artes imago mortalium et angustam humanae naturae legem uincat industria: tamen uirtutis pretium nec parricide aliquando meruit nec tyrannus exsoluit quando munus innocentium aut sceleratus elicuit aut oppressor libertatis ingessit? statua, uenerandi praesules, sudoris fructus

est iudicio reddenda purissimi, ut in utroque congruus nitor nec suscipientem deuenustet, si indigno auctore prouenerit, nec, si conferatur inmerito, maculet largientem. si libera aduersus tyrannum uox est uitia detestantis, si licet sub tutore criminum culpas urgueri, dicam quod sentio. inter duos nefarios res honesta uolitauit et neutro munita praesidio, nec a quo procederet nec ad quem deflueret, cognoscebat. res dudum decreta fortibus et sanguinis conparanda suffragiis, ad quorum peruenerit iura, respicite, ut eam tribuat usurpator imperii et accipiat patris extinctor. quo me uertam, nescio: inter uirtutum tuarum, uenerande princeps, deprehensus abrupta nescio, utrum adcusem quod tyrannus es an quod honoras praemio parricidas. utrique digni crucibus et de praesenti uita culleis effugandi. non creditis sufficere, uos debitum uitasse supplicium, nisi et tu quod non licet tribuas et ille quod non meretur acceperit iam dudum a te ista per audaciam praesumpta sunt, cum arcem iustitiae profligator intrasti, his ad dominatum euectus suffragiis, quibus in altero statuam contulisti. necesse est, amplissimi hominum, uniuersos fouere quod fuerint, nec utiliter nisi ab emendatis corriguntur excessus. prodigus frontis est qui punitorem mali credit facinorum sectatorem. iudicis conscientia constringitur necessitate secreti et non putat liberum condemnare in subiectis quod ipsa non dubitauit admittere. quantis successibus aut quam uariis incrementis ad haec, sentina criminum, peruenienti, ut tibi liceret ad sublimia peruenienti in tantum peccare, cum uelles, ut probrosos ad potiora statuis inuitares? tu libertatis saporem felle seruitii conmutasti : ille obsequia patri debita uertit ad gladios. quantum laudanda sint quae laesistis aduertite et feriato ore adcusantis quid mereatur pater et ingenuitas aestimate. tu absoluta colla iugo miserrimae condicionis adstringis, apud illum nihil praeualuit lex naturae: hoc tu circa patriam geris quod intulit hic parenti: in eo fortasse crudelior tu credendus, quod dura imperia sub uitali quadam morte dispensas nec illis, quibus est desiderabilis obitus, quasi medica manu praestas exitium: ille non passus genitorem in mundo subsistere pernici ictu eripuit uitam lucis auctori. nescio qua sint criminum diuersitate discreti: interim, si liceat, poena iungendi sunt. si te circa ciues alicuius supercilii tumor eleuasset, reum te designaret laesa communio et priuatae abiuratorem dulcedinis. inmoderata nuntiaret erectio. si ille creatorem toruo lustrasset aspectu genitore incolumi, habuisset meritum parricidae. uidete quid dignum his sit, qui ad delictorum fastigia « peruenerunt. nihil est quod residuum aut adflicta credat patria aut pater extinctos. facessat a nobis, principes uiri, argumentis acerbare conmissum. sufficiunt nuda reorum uocabula, nullo defensionis munienda priuilegio. addam sane delicto quaedam, quae sunt praecelsa reatuum, ne ulla res uideatur de actione subtracta, quam sagacibus, ut aestimo, uestigiis inuenistis. ambitur parricidae statua fortium uallata lateribus, et simulacrum, quod ant litteraria cura peperit aut Martius campus refudit, huius imagine posthabetur. duriter, si creditis„ ferunt tot nulla titulis nulla se ab effusore paterni sanguinis retributione distare et, si qui animabus reliquus uigor est, deflent praemia sua, quae adnisu roboris exegerunt. ubi honestas, ubi studii liberalis efficacia, ubi munus pro patria dimicantis, si aereas formas areis possessor exhibet et qui genitoris funus procurat optineat P uos tantum digna meritis exhibete tormenta, ne, si inpar poena impetitos addixerit, nec uobis debeatur laudatio directa censendi. uno itinere uita pellantur quibus paene par extitit sors delicti.

Xviiii. Dictio Data Ambrosio In Aleatorem Qvi Agrvm In Qvo Parentes Eivs Erant Positi Pro Lvdi Pretio Dedit

Postquam, iudices, deforme aleatoris studium deductus ad exilitatem census euaserat et crescentem certandi curam facultatum defectus addixit, coeperunt a turpi praemio nec parentum sepulcra subduci, coeperunt expectari dubia casuum de fauillis et ridenda proponi contentionum momenta de lacrimis. ubi sunt qui dicunt perfunctas luce animas nihil cum huius mundi cultoribus habere commune et post saeculi segregationem diem suum habere translatos? ecce iam maiores istius prope quae obtinuerant sepulcra senuerunt et re ipsa per diuturnitatem requirunt busta iam tumuli: et tamen apud comisatorem inprobissimum adhuc creduntur in illis intentionis pretia non perisse. post longa uitae curricula fortuito nil debentes euentum manes iubentur expectare de tesseris: post profligatas, quas parentes tui per longam parsimoniam opes collegerant, post multa argenti aurique pondera, quae iutura heredem parcitas sub dimensione seruauit, urnas ueterum, ut essent in praemio tabulae, sterilitate deterior proles honorasti. si mausolea praecedentium minor posteri cultus ornaret, esset plectenda neglegentia et spectaret de illis poenam iudicibus, qui filiorum suorum mores in alienis cupiunt emendare commissis. pro festiuitate certa temporum lege redeunte, pro sertis et quibus animae pascuntur muneribus, credidisti nefas, si genitorum tuorum sepulcra dominos non mutarent. non tibi licuisset domos ultimas pro abducti ab hostibus pignoris tui redemptione distrahere. quaero quae sit necessitas quod alienum uideo in parentum tuorum cineribus possessorem: et nihil mihi aliud nisi ludus opponitur. o misera mortalium condicio, et cum denegantur desideria et cum infelicius conceduntur! quotiens creatores tui sollicitis deum mouere suspiriis, ne de huius usura lucis, quod infaustissimum creditur, sine legitimo herede transirent? quotiens futuri mens nescia proximitatem mortis incurrerat de pallore progeniti? editus institutus eruditus ad hanc messem, iudices, ieiuna pudoris mente peruenit, ne in iure suo patiatur esse, postquam uniuersa perdidit, patrimonii largitores. damnamus in scelerato uoluntatem turpissimam: nam contingit forsitan, ut ad probos dominos priorum tuorum ossa beneficio lenitatis emiseris. communis est uniuersis defunctorum reuerentia et circa religionem sorte ultima conditorum dignam poscit humanitas uniuersa culturam: excellentius tamen maioribus nostris debita suprema redduntur, quos ita sibi ueneratio proponit ante oculos, ut dis credamus exhibitum, in quibus defunctorum mandata peraguntur. seruamus uniuersa quae iusserint, non credentes inpune contingere, quod de eorum fuerit praeceptione uiolatum. non inuenio nonum facinoris genus qua explicem nouitate sermonum. quibus fuit sacrilegium non parere, quale est eorum suprema domicilia pro ludicris uendidisse? credite, cognitores, stare ante oculos uestros tot istius atauos uindictae tempora praestolantes, quorum placatione mansura in posterum circa parentes diligentia poterit sine labe sanciri.

Xx. Dictio In Evm Qvi In Lvpanari Statvam Minervae Locavit

Semper uenerandorum iudicum ancipitem credimus fuisse sententiam de confusione peccati. ibi cognitoris, quo potissimum uergeret, haesit deliberatio, ubi dubia extitit sors delicti: nam definitionem aequitati congruam sicut uitia manifesta exigunt, ita obscura suspendunt. quando in luce est facinus, quid spei remanet addicendo? percipite, quaeso,

animis et interna aestimatione tractate, qualis sit qui at uirginitatis oculos et lupanaris secreta uiolauit et in utroque sacrilegus nec flagitia ueneratur, quibus inimicam testem adhibuit, et castitatis pro-. fligat ruborem, quam indignis adsociat. expostulo a te, humani generis ostentum, qui leuitatem tuam ad erigendum Mineruae simulacrum religionis cultus adduxerit, dum integritatis hostem inlata de loci foeditate monstret iniuria: nec reuerentiam te exhibere Veneriae pollutioni clamat publicata corruptio. nesciunt peccandi terminos qui ad transgressionem sceleris excessuum amore prouocantur: modum in erroribus ignorant qui crimina excelsa moliti sunt. dum Dionem et Palladem, diuersissima numina, peregrinantibus mancipata sententiis in unum fabricata deridens arte coniungis, fecisti religione tua acerbius quod delinquis. res summo digna piaculo, miscere discordantia et in unum colligere, quibus nisi secretum praestiteris, contumelias inrogasti. creditis inueniri hominem de hac mundi gemina conuersatione neutrum tenentem et nec amicum uirtutibus existere nec fidum uitiis inueniri? solent aliquos erigere ad despicatum boni operis patrocinia culparum et qui de sapore laudis alieni sunt de licentiae fruge gratulari. at te quae istarum rerum inueniet sectatorem? meliori ordini manus contrarias adtulisti nec inprobis sinceriter obsecutus colla summitteris. odi, principes uiri, morum suorum remissos iudices, condemno qui per neglegentiam serenorum actuum in dubium trahuntur: execrabilius tamen detestor qui in utroque deprehensi nulli exhibent stabilem conscientiam. pollicentur enim paenitentiae tempore honestati affectum quos fidem uideris exhibere peccatis. si te, scelestissime hominum, ante Veneris delubra positum stimulasset Mineruae recordatio, utramque potestatem male diligens ingenii tui memoria laesisset? fugisses illius domicilium, cuius aduersariam mente retinebas. qu honor est ibi eius statuam conlocasse, \'ubi dea pudicitiae potuisset commemoratione uiolari? nesciendo, infaustissime, gradibus ad fastigia execrandi erroris accedere, pene postliminio bellum inter caelicolas excitasti. uident illi oculi semper turpia, detestati iunctos quadam obscenitatis lege conplexus. dum procurante be interest lupanaribus captiuum numen, solus es qui ostendisti seruire humanae libidini superorum potentiam et illis eos constringi locis, quibus fuerint a mortalibus deputati. quam dissona erit in adolendis inpensa sacrificiis? unius oblatio numinis alteri dabit iniuriam. nam dum per prouidentiam tuam simplex puluinar gemina superoram potestas obtinuit et in una aede pudor et luxuria conuenit, neuter deuotionem nostram fauor aspiciet: quas tu habitatione miscuisti, nos propriis habebimus offensas sacrificiis. qualia erunt munera, quae gregatim portanda sunt per incestas et uirgines ? una offendenda est hilaritate et lasciuia placanda altera. inter uerbenas et tura hostiarum erit causa certamen et inde efficienda sunt irata numina, unde mulcentur. submoueo sacrilegiis prolixam narrationem : moras, quas in luee reus accipiet, inter supplicia consumat, quia deuenustat referentem et alienorum actuum turpitudo.

Xxi. Dictio [In Patrem Qvendam, Qvi Cvm Filivm A Pirata Captvm Redimere Kon Dignatvs Esset, Ab Eo Tamen Ali Petebat] — Thema. Lex — Praefatio — Principivm — Narratio — Obiectio — Excessvs — Exempla — Epilogvs

Liberi parentes ant alant ant uinciantur. cuidam duo filii, frugi et luxuriosus. piratas utrique incidere. scripserunt patri de redemption. pater uero uenditis facultatibus piratas expetiit: cui optio data est, quem uellet redimeret, quia parum , pretii detulisset. ille elegit luxuriosum, quia aeger erat, redimere. qui cum reuerteretur, in uia mortuus est. frugi piratas euasit. pater petit ut alat. ille contradicit. actio contra Quintilianum suscepta. ille enim patrem tueter, nos filium. rogo ne arrogantiam putes, qui legeris.

Numquid fas est aduersus Quintilianum nisi pro ueritate dicere? aut inmemorem sui loquendi facit auiditas qui tribuit uerba iustitiae? fallentes decet urbanitas, dum peniculo fucata mendacii peregrinum decorem laudanda uerbo tenus sumit elocutio. sine solacio oratoriae artis aequitas adseratur: eligo pompam, quam probitas defensa parturiet. procedat contra eloquentissimum uirum caelestium fauore munita simplicitas: de fiducia partium nostrarum oritur quod audemus. nos tantummodo, principes uiri, benignitatem uestram salua aurium animorumque cautione praestate, ne coturnus ille sublimior oris facultate qua praeualet in possessione sua credat esse uictoriam. quid est aliud aduersus eius impetus nos iuuare, nisi peregrinantem reducere post interualla iustitiam?

Gauderem, cognitores amplissimi, euasisse me pedorem carceris, uincla piratarum, nisi regresso mihi myoparonum loco pater existeret. quaerit a me alimentum, quem nec auro ab hostibus nec lacrimis liberauit. putat quod illi debeat regressus eius proficere, quem cum potuit non redemit. frustra pastum beneficio legis inploras, qui factis tuis naturae iura soluisti exhiberi uictum patribus ius decernit: non est tantummodo sacramentum istud in nomine. dicat uel pirata, si pater es. meliorem me fuisse mortuo saepe cum loqueris, numquam ostendis esse, cum iudicas. uiam culparum germani decedentis adtendite: ipse magis genitoris moribus par (f)uit qui praelatus est: ego quo omine uitam meam per extraneos ab istis actus exegerim, declaratum est, cum me pater praedonibus sponte dereliquit. ualida sibi uidetur aduersus sobolem argumenta proponere, cum propensiorem gratiam meruisse iactet culpabilem filium et proximum sepulturae. quaeso, iudices, pronuntiato quid debeam. interim clarum est me et cineribus uitiosi fuisse postpositum. non erubescit quicquam ab eo auctoritate parentis exigere, in quo esse noluit quod uocatur. utinam mihi ad hos usus ualitudinem piratarum catena reseruasset! facerem praebitione indebiti alimenti patrem meum pudore captiuum, ut iniustus arbiter de propriae gemeret iniquitate sententiae. cibus enim, qui ab illo praestatur, cui nihil boni mer(u)eris, exhaurit: ieiuna sunt saturitate sua uiscera, quae non habent conscientiam beneficii ante conlati. nescio quid de duobus filiis homo ille spei suae residuum putet, qui unum terrae reddidit, alterum passus est in perpetua raptorum dominatione seruari. accipiat, nisi confunditur, quicquid exhausta supplitiis membra demerent. non noui quid senex a debilitato flagitet: interim, quod aduerto, sumus ambo pascendi. quid mihi rationem modicae facultatis adducis in medium ? qui unum redimere uoluit, sic substantiam suam uendidit, ne pretium pro utroque sufficeret. quis infelicitatem meam, quis miserias possit exponere? cui post Cilicas et ipsa, quam resumpsit, esse fertur libertas obnoxia? dicite quaesumus, iudices, si et in patria mea debitores pronuntiabimur, quid euasi? addidit creator sanctissimus dolere me, quod emisissent uincla germanum. quasi uero tantum a nobis exigat natura seruitium,

ut conpenset erepti fratris hilaritas, quod remansi. amorem debemus carnis sociis absoluti. credite dicenti manifesta: nesciunt intrare de altero gaudia hominem pro se timentem. illud enim inprobati more clamat examinis, ditiorem esse quodammodo a quo aliquid poscitur. talem technam in supplicationibus fucata seruat urbanitas, ut utatur conposita humilitate pro iaculis, quatenus coamento superbae abiectionis nihil ei relinquat liberum, qui rogatur. licitatum pro ambobus censum testatur, quem pro uno constat expensum: expectat geminam gratiam de beneficio singulari. nescio utrum quaerendum sit quid cogitauerit, cum apud uniuersos liqueat quid fecerit. exhausit partium tuarum defensiones pirata, qui de nobis praestitit optionem: teneat quae sola desiderauit sepulcra de filio pater, qui tantum moriturum redemit. nam qui sano languentem praeposuit denuntiauit se horruisse uicturum. quid de superstite poscas, nescio, habens in consolatione lacrimas, quas emisti.

Perpetuo, iudices, honestatis culturam et in aetate peccatis amica seruaui, subtrahens inpensas desideriis puerilibus, unde posset aeui gaudere maturitas. huius rei frugalitate fecimus, ut remaneret patri quod pro luxurioso filio posset offerre. quid de patrimonii exilitate causaris ? si par moribus extitissem, usque eo perducta res fuerat, ut neuter potuisset absolui. inaequalis est arbiter, qui proficere uoluit alteri quod nostro pudore condidimus. quantum adserit paterna districtio, causa nobis diuturnae captiuitatis probitas fuit. sanus diligens patri fratrique sedulus, talis reduci non meretur in patriam et, nisi extitissemus una sorte captiui, sorduisset suspicione nostra regressio. aequales calamitate fuimus, sed patris amore distantes. felix luxuriae suffragio iuuenis et ante magnam partem communis exhausit substantiae et ipsi profuit quod remansit. me miserum et semper paterna iudicatione captiuum! prolusi in pace ante quod pertuli et, dum recti iter teneo, indicio parsimoniae, qualiter inter hostes uiueretur, agnoui, hinc est quod cibo, quem ministrauit feritas illa, contentus uixi inter ultima solacio consuetudinis, non humanitate raptoris. quaero cui me seruauit usus ille frugalior, si aequi obseruantia patrum meretur offensas ?.

Quid quod barbarus dixisse se perhibet, unius pretium pertulisti ? debitum semper accipiunt obiecta responsum. de nulla pependisti auctione sollicitus: aurum quod exhibueras ante preces inimicorum oculis obtulisti. dum sic tibi uniuersa procederent, a nullo potuit ambigi quod sufficeret desideriis tuis unius liberatio. mox tamen ut illa antra repleta squalore mortis intrasti, quid esses electurus, antequam optionem tribueret pirata, cognouit. non descendit ista de amore trepidatio: nihil ostendit ambiguum qui de duobus filiis per omnia signa diligentiae, quasi ad unum uenisset, adnuntiat. post egressum tuum fortiores me artauere custodiae: diuinitati gratias, si libertatem meam et hoc tutata fuerit, quod euasi. tua interim ad inimicos uocem uidetur emisisse sententia: nisi studiose quem relinquo seruetur, elapsurus est. dis ducibus fuga nostra ante oculos hostium locata efficax fuit. \'\'

Praeterea, ut est fandi locuples pater et uiuendi diuturnitate didicit praesentare quod loquitur, callens inponere necessitatem mentibus per auditum, dicit omnibus in humanitate degentibus cibum esse communem et ab uno flagitat quod non licet quemquam negare, generaliter allegans deberi uniuersis quicquid terra produxerit. sed quando in communem

usum seges triticeam subolem et liquorem uineta fundebant nec uiritim tellus erat distributa cultoribus, nullus inter hostes filium sic reliquit, ut crederetur gemitus praetulisse seruitiis. ignoro, iudices, postquam elegerit lacrimas, de superstite quid requirat. sed metum nobis legis obiectat et quod inter parentes et liberos scriptum est sibi deberi uult qui nihil exhibuit de parente. uoluntatem nostram, dum cogimur, quaerit et desiderat hoc nos exhibere pietati, quod ipse professus est excusantem non posse negare formidini. numquid misericordiae locus est ubi instat imperium? quod non licet subtrahi non possumus dicere liberalitate conferri: clementia nisi ingenua non uocatur: quicquid non dare praeuales, ceu sincerum munus conputa, si dedisti. at frequens nobis naturae iteratio et sanctum creatoris nomen obsistet, quasi usura lucis dono parta caelestium inter illa, quae ab hominibus tribuuntur, possit adscribi. sacrilegium est superorum indulgentiam semen dixisse mortalium: de sola habet libidine testimonium pater crudelis. iungit etiam oneribus meis, dum reposcit solacia destituti, dicens sibi ciuitatem potuisse succurrere, ni redissem. quid aliud uoluntas ista manifestat, nisi ut rursus me pirata suscipiat? si grauis est inempta uisio prolis tuae, certe uel quod soles magno conparare, meum bustum sine pretio possidebis: aetas quidem pollicetur uitam, sed tormentorum magnitudo, quam acerbiorem te digresso pertuli, promittit exitium.

Deinde protulisti exempla paterno digna proposito: sed interpretatione uiluerunt, quasi aetas cana desideriis tuis formam et non imitationem sanctis praestiterit institutis. quid magni Aeneae humeri ponderis de creatoris fasce senserunt? aut pressit filium corpore, cuius ipse fuit saepe baiulus actione ? uis scire quia eripi de hostibus meruit? ante oculos locatum est quod noluit, ne grauaret, credens sibi sepulturam procumbentis Ili ruina praestari, et ne procedentem natum uita digniorem senilia membra retinerent, occasum ciuitatis dixit satis esse pro tumulo. ille praedonibus euadeilto filio remanere uoluit: remeasti ad patriam tu relicto. quid nobilia Scipionis pro genitore suo facta commemoras? ille pro auctore sedulo dum se optulit, totum dedit, sed non consumpsit uniuersa quae debuit. semper uotorum bonorum est causa consimilis nec discreta sunt studia benignitatis. pronuntiat quid de filio mereatur qui eum ad officia naturae nisi coactum aestimat non uenire. uincula, nisi pream, lex minatur: quid refert? ad hanc me consuetudinem suppliciorum a te procurata formauit diuturnitas, quamuis longa poenarum tolerantia non faciat contumacem. miror tamen, si quod effugi de barbaris pater intulerit: nihil est unde declinentur praedones, si sors ipsa sequatur in patriam: una est, quantum uideo, genetalis soli et peregrinationis aduersitas nec dispar amaritudo redeuntibus et captiuis. nequaquam tamen quid intersit inuenio nec quae potissimum ceruices meas catena nectat inquiro: rigentis ferri nexus incurram aut gulae uectigal exhibeam, una condicio est. ieiunus epulas portabo satiato et, quod est deterius, non amanti. quantis oblata a me proiciet alimenta fastidiis? quo deuotionem meam rancore calcabit ? homo quem misericordem habere, et dum essem inter extrema, non potui. ex aequo me et germanum meum redemptionem litteris pope. scisse denuntiat, paribus absolutionem inplorasse lacrimis, in simili epistulas constitutos sorte dictasse. non renuo, non refute: habet de hac obiectione uictoriam. illud tamen flagito, quae causa fecerit ut quod, (dum) duo poposcerunt, duobus est debitum, unus acceperit?

pro utrisque maria intrasti et liquentis elementi minas, quantum adseris, pietate duce transisti. quis de gemina caritate credat homini cum uno redeunti ? numquam misericordia nisi periclitata laudatur: quo pudore cessante effectu praedicatur affectio ? numquid semper secretum pectoris innotesctit ueraciter claue sermonis ? pietas, quae non etiam muta rebus tenetur, ostentum eat. inter omnes homines inconuulsa amor radice subsistet, si ualet i* iactatio. lex dicit: ”aut alat aut uinciatur”, clamat pater: ”pastus iste parenti, uel si non redimat, iam debetur”. ad has te equidem partes, cum ab officio, cui eras per naturam obnoxius, cessares, armasti: proficit uentoso munimini quod genuinae negatum est turpiter puritati. crede mihi, lex cum parentem loeuta eat, non tacuit redemptorem: hortata est iussit extorsit uniuersa sufficienter inpleri religiosi operis sacramenta per nomina. calamitas mea sensus tuos ad huius rei intellectus obnubit: redemptio filii, quae est in diligentia necessitudinis, esse nou potuit et in praeceptis. impietatem meam et in liberatione fratris inuidiam, dum Ledaea pignora laudas, accusas. nescis quia, si inter illos tuae distributionis processisset aequatio, generasset errorem: nam unum in perpetuo decore lucis, alterum in iugi noctis possessione damnasses. mentior, si alia iudicia. tua extitere de filiis. quidnam esse censuisti, cum unum numquam habiturus pirata dimitteret, alium numquam relicturus quasi patre tradente retineret? quicquid post oculos tuos in illa ferali terra sustinui, a te processisse non dubito. spes mihi uniuersa consumpta est, postquam sine me de solo barbarico redemptor abscessit. quas naues ad litora inhumana tendentes non primus inspexi et quicquid uanescente uisione non sequebantur oculi mente conprehendi, quia sagacius inspiciunt aliquid qui promptius praestolantur? quotiens ante aduentum tuum, si quando nos lustrare aerem pirata permisit, in extraneis mihi personis pater occurrit et uidi has, quas sibi amor sine mentiendi dedecore -pingit, effigies ? his imaginibus diu sollicitata corda feriuntur. heu 1 quotiens renuenti mihi cibos, quos pirata praestabat, hac barbarus consolatione subuenit: ”nil metuas, nil de hac adflictione suspires: si creator tuus superest, parum a libertatis statione seiungeris.” ecce aliquando adfuit sors cupitis: alacer mihi aduentum istius et praedo nuntiauit. non longe fuit ab integrae amore clementiae qui redemptorem laetus excepit. non habuimus, iudices, dominos inhumanos: fuerunt qui potuissent et prece molliri: si auri inopiam conpensassent lacrimae, uno tempore utrosque reduxerat: testatus est noluisse fieri quod non est magno precatus inpendio. ei pendite, quaeso, quid a me iure postulet qui mihi in ultimis nec supplicatione subuenit. adiecisti quod priuilegiis naturae munitus sis et quod in me deliquisti non liceat uindicari sed non habet innocentiae praerogatiuam qui defensionem suam locat in apice. insons actionis luce niteat: citra dissimulationem crimina confitetur qui in hoc tutelam suam aestimat quod praecedit: reos nulla defendit auctoritas: in facinerosis sacramenta nominis euanescunt

Et hoc, sanctissimi cognitores, ita post custodias latronum alio labore pectoris allegaui, quasi, etsi essem (non) debitor, ualerem exhibere quod poscitur. non considerat spoliata carnibus ossa, dominorum inhumanitate sordentia, et patefacta per carnifices naturae secreta non respicit. in corpore meo in lucem quicquid homo est tormenta protulerunt et penetralia uiscerum instante crucibus barbaro, cum pater mihi dedignaretur adesse, uulgata sunt. modum transit atrocitas, quae uel in debitis exigendis non principe loco uires in-

terrogat. tu cum uideas aetatis in me ualitudinem miseriarum fasce mollitam, cum aeui robur multiplicium calamitatum uarietate contritem, cum et necessitates senectae habeam et inuidiam iuuentutis, non a me desistis poscere quod et hostis remisisset exhausto. tu accipies tributariam functionem, et adhuc me magnitudine nominis et genio parentis incessis, cum miserationem, quam debes cuicumque homini, despicias exhibere uel pignori. superna dispensatio hac intentionem tuam mercede locupletet, ut rursus prolis tuae funera uotiua respicias et qui grauaris de uiuaci praesentia desideriorum summam capias de sepulcris.

Xxii. Dictio — Praefatio — Thema. Lex

Copiose quidem egregius adolescens inuentorum suorum diuitias in ordinem digerens uerborum quoque ubertate dotauit et quae pro religione esse credidit digno reuerentia ore deprompsit. sed procul opinionis insidiis cessent malignorum commenta tractatuum. non nos contra Aratorem dictionis pectus opponimus, sed nec erumpentem in lucem laudis palmitem inimica falce truncamus: sed quem uerborum callem sequi debeat demonstrantes, scimus in illo nobis clarius, si eum praeferri contigerit, triumphandum, quia de nostro hausit quicquid deo amplificante de scientia opum largus effuderit

De capta ciuitate hostium sacerdotes et uestales uirgines liberi dimittantur., ■

Post secundos bellici certaminis euentus inter triumphos et laureas uires habere non potest lex ad resistendum recitata uictoribus. quid gladiis per affectionem mortis egimus, si erit quod post proelia formidemus? iacet ante oculos meos quicquid hactenus minabatur exanimum, et postquam fusa est inimica congressio, nescio quid nobis adferunt defunctorum principum decreta terroris. nescit probatae qualitatem uirtutis expendere qui de cartarum freno superbit armatis. adquiescant istis inertia corda repagulis: ego quicquid mihi licentiam tollebat ense dispersi. illud tantum potest nobis quicumque negare, quod. nolumus : illum contentus sum habere terminum, ad cuius me transgressionem desideria non uoearunt. mihi quicquid praeualuero habere lex tribuit. otium et toga deaegantes aliquid ferant: mihi totum natura peperit quiequid in procinctu constitutus extorsero. sola nobis scripta iura sunt, nil timere. et haec quidem auribus uestris, quasi bona esset formula, quae obiectabatur, adserui. nutrix tamen uirorum fortium lex, uindex libertatis, patriae munimentum, iubet post certamen heroas suos retidiuam intentionem habere de praemio, et gestis non contenta felicibus, dum tollit sudoris pretium, frangit studia dimicandi. ergone bona sunt praecepta quae, ne boni efficiamur, occurrunt? quaecumque fructum adimant laborum, censores prudentissimi, de aliena nos facultate castigant. numquid aequum est habere ualitudinem sanctiones de externo iure conscriptas? aut uidetur rationi uicinum spem de futura possessione praecidere? quid nobis religionis in sacerdotum personis nomen opponitis ? deo duce, quem in illis ueneraris, optinui. cuius intuitu desideras eos de iugo nostrae seruitutis euadere, ipso noueris teneri illos imperante captiuos. contra superos nititur qui quoscumque illorum sententia prosternit extulerit: quos festinas eripere nequaquam effecti fuerant hominum, si meruissent ministri esse caelestium. ecce tecum de sapore legis, quasi non habeam quae responsi loco obiciam tela, contendo. quam

iustitiam putas in illa iussione, que ut hostem fulciat socios imperia propagautos addicit P tolle spem praedae, tulisti uota certaminis. et, si defrudater genius laureati, ad paenitentiam rediet quicquid contemptu lucis expetii. facessat a prudentibus aequitatem huiusmodi, non dico lege, sed tyrannica inscriptione requirere, quae ingrata numinibus, inimica uirtuti, contra fas et iustitiam pugnat mentito colore pietatis. nescis, loquacissime hominum, quam iustus dolor de amissa laboris fruge nascatur. hoc est dicere, quicquid dis ducibus adquisistis, eripimus. uidi urbem inimicam quasi uno incendio senescentem et ipsas caelicolum sedes desertas et spoliatas diuinitate prosterni: et putas remansisse quicquam quod non debeat esse uictoris P quid quod ipsa friuola et inanis constitutio obscuritate confunditur ? dicit enim sacerdotes uel Vestales uirgines debere libertate gaudere. credo illos nominat, in quibus domicilium suum esse caeli habitator ostenderit, quos maiores esse hominibus aetherius fauor sua luce signauerit. indicunteorum reuerentiam quos agnosci uolunt diuina pontifices. uidimus miseros, quos tuetur inter, inter fauillas lapsae urbis de sola expectantes lamentatione praesidium et nil habentes fiduciae de proposito inter turbas captiuitate pressas errare. non illis inerat peregrinus splendor in uultibus, non quae officium nuntiaret hilaritas. nesciunt inter aduersa turbari quibus in saeculi tempestatibus de innocenti conscientia portus occurrit uidimus adflictiores ceteris trepidantibus quibus nuda nomina, lex ridenda, concedis. qui remansit locus in meritis, si sacramentum istud solo constat in titulo? dici credo aliud * * aliud esse pontificem. uidi saepe ante confectas ieiuniis facies directa in iugulum tela cecidisse et retusos ab inermibus gladios rigentem perdidisse naturam. si creditis religiosa dicturo, non fuit templorum minister qui inter quaelibet discrimina humano eget auxilio. scit supremus arbiter possessionem suam suam luce uestire. non latet caelestis illa permixtio et, quamuis humanae fragilitatis tunica uestiatur, effulgorat. quid quod ipsi parati ad famulandum ueniunt qui trahi ad seruitia non merentur? hac extremitate qui indignus est non rebellat. occurrunt ad obsequia quorum mens est digna culminibus et peruicaciam mortalitatis eliminant quos nefas est ad inhonesta constringi. isti tui pericula, si nequaquam absolui mereantur, intendunt. non possunt subtrahi hominibus quos non intellegimus nequaquam amplius habere de homine. iuuate me, socii, iuuate consortes et garrulitatem inpugnatoris mei auxiliante ueritate conprimite. agitur res, de qua quid senserit superorum sententia, iam tenemus. addicantur inmeriti, ut bonos habere possimus antistites. instituantur per istos, quos suos esse non conciliatrix fabula, non incerta defensio, sed ipse summi dei fulgor enuntiet.

Xxiii. Dictio [In Abdicatvm Qvi Patre Necato Matri Qvoqve Insidiabatvr]

Postquam, indices, abdicatus filius in iusti executionem doloris patris factum, matris consensum gladio uindicauit, turbare se aestimat innocentiam cognitorum et aliquid de manifesti facinoris absolutione subripere. nescimus quae in defensione sui uerba commendaticia sceleratus inueniat, ad cuius nos confutationem uulnus ostendimus. malo psrseuelorantiae perditus filius, postquam necauit patrem, opinionem matris contendit extinguere: dolens quod euasimus pugionem, telo famam insequitur, cui pro sexus uerecundia plus timemus. nos ruptam, patri ce⟨ruice⟩m, nos scelerati iter ostendimus. ille contra rem uerba conponit et, me quod nobis fidum uideatur extitisse subsidium, ad sententiam suam traxit paruulum

nostrum, . quem fuci nescium fabricata uerborum arte subuertit, faciens et illum perire, qui putabatur esse residuus. quid praestigiis nudam desideras uelare iustitiam P nec odiosus parcere potuit nec quem mentiris amasse percutere. numquid argumentis opus est, ubi factum suum ueritas propria uoce testatur? perdidisti spem defensionis, cum genetricis ferro membra describeres. sed licet procurator formosus et nitidus, nos ad haec inspicienda oculos non habemus.

Xxiiii. Dictio Ex Tempore Qvam Ipse Devterivs Inivnxit — Adlocvtio

THEMA.
Perfunctus pelago Diomedes tutus in aruis>
Naufragium deflet, quod sine limpha fuit.
Quam propter uarios contendens uicerat aestus,
Vxor ad alterius transierat copulam.
Causa querelarum simulato nomine uera est.
Huius uerba, precor, comite uos placidi.

o numina, si uobis non eueniunt cuncta disponentibus, diuisa potestes est aut et malorum estis auctores. quod si humanarum rerum quemquam ex numero uestro cura sollicitat, felicitatem mihi redeuntis tribuite aut errorem, quem finistis ingrati. si caelum uocanda piorum possessio, si propter momenta laetitiae mortalibus orata tribuuntur, nolite beneficiis uestris sociare uindictam. cur taliter ad effectum uota tetendimus? ut pararetur caelitum suffragio de occasione prosperitatis aduersitas? reddite, quaeso, propitii incommoda, quae tulistis: restituatur pelagus, ne terreno pereat fama naufragio. secundis rebus proximum est quaecumque accesserint mala nesciri. ignominia, quae me in facie perculit, non tetigisset absentem. uxorem (pro netas !), nisi ad eam redissem, amisisse non crederer: inflexit statum meum abiurata calamitas. stationi propior fuit liquentis error elementi: portum in genitali solo perdidi, quem saepe in uasti gurgitis sinibus adquisiui. haecine. est domus optata, cuius desiderio periculorum promittebatur obliuio, cum spe sequentis ; gaudii praesens maiorum poterat forma. nesciri? cui umquam de miseriarum terminis sunt nata principia aut de perfunctis casibus euenit exordium? aliquando optata contigit non amari? aut accessit ut hominem laederet fuga discriminis? me nouis semper pessima ictibus fortuna perculit: cuius si in deterius uergit mutatio, simplicem nocendi seruet speciem, ne successionibus insolescat. uxorem, malorum comites, habui ad pudicitiam naturae luce transmissam, cui splendor oriundi creuerat institutis, ut gemino defensa propugnaculo nullatenus facinorum crederetur ictibus subiacere nec, dura castimoniae obscenitatis euiseratione mollire. illa numquam fuluum metalli quaesiuit ornatum nec pretiosorum candore lapidum niuem corporis imitate est: non ulla habuit decoris adiumenta, dum placuit; sciuit coniugalis iura sacramenti fucatis studiis non iuuari nec obligatum tenuisse coniugem, quando alium praeter eum , qui descendit a moribus, quaesiuit nupta fulgorem. mansit illam educandorum pignorum seruitus libera, dum talem se praebuit, quae et desiderari meruerit et uirum numquam putaret absentem. ilia sexum mentis firmitate durauerat,

dum in ea muliebris inbecilla consilii de uirili ceperant auctoritate substantiam. iam lapsi. bus ordinis sui doctrina medicante repugnabat et translata in usus alteros feminarum ridebat excessus. in summa, talis periit, quales solent a maritis lacrimas inpetrare. Circaeo, ut aiunt, poculo a se translata est et in uotum migrauit adulteri. sed quid agamus inter anxia et incerta deprehensi? recipiat nos pro remediis exosa nanigatio et lassatae rudentibus manus stuppea rursus uinola meditentur: haereat clauis dextera, ut frenatae puppis per gubernaculum iura moderetur: depictus sideribus axis reddatur aspectui: dispositionis nostrae itinera noctium dirigantur indiciis. sit solacium luminibus meis, si profanati non uideatur terra coniugii: fugiamus patriam, in qua tale effectum est matrimonium nostrum, quod et amisisse pudeat nec aneant uota recipere.

Xxv. Dictio. Verba Thetidis Cvm Achillem Videret Extinctvm

Intercepta est pio quaesita fraus materna consilio. inuenerunt Achillem nostrum fata et ab alia natura subreptum, nec profuit quod sexum, quem ei origo dederat, astutia conmutauit feminam diuturnitate non didicit et uiri fortis animum mollis consuetudo seruauit. quis credat inefficacem fuisse prouisionem, quam et dea et mater inuenit P non est praemium inmortalitas, quam nec genetrix transmittit ad subolem nec per eam quod filium casibus furetur occurrit. ut numquam doloribus subducamur, numina sumus? quae est ista condicio, quando de penetralibus uiscerum nostrorum quod leto seruiat exhibemus ? caelicolum potontiam aut liceret posteritati conferre quod possidet aut caris decidentibus pro lamentationis termino daretur occumbere. inferiores hominibus sumus quibus similes paremus, in hoc deterius Parcarum ludibrio subiacentes, quia nescimus exitia pignoribus obligatae. superorum maxime, aut prosapiem nostram subdue fortuitis aut nos pro beneficii conlatione summitte. liceat pro caro, si non uincimus, interitum, uel subire. stat ante oculos meos orbitas, idcirco deterior, quia illam pro aeternitatis meae sublimitate praesciui. o lugendam numinum felicitatem, cum illud quod de aduersis ignorari non licet non donatur auertere ! : recordor. praeteriti sollicitudinem temporis et curas meas, quibus nequiquam inuigilaui, reminiscor. quid profuit Stygiae paludi auxilio nati corpus armatum, dum illud, quod a nobis sumere debuit, quaereremus a gurgite? in membris prolis nostrae, quem dea tenuit, locus est uulneris. cur non laxioribus digitis lympha se miscuit, ut ex toto exclusisset ictus superis unda sublimior? quid etiam iuuit Chironis elegisse magisterium, qui aetatis lubricum doctrina solidaret credo diuersis institutionum callibus, ut bellum filio placeret, inuenimus: apud monitorem fortissimum actum est, ut uires, quae sequebantur, consilia non haberent. quis miscendum feminarum latebris uirum saporem uellet haurire certaminis et inde. prouideat pignori, unde facit perire quod prouidet? iam duratas spiculis manus ad calathos frangebamus et illos humeros, quos spoliati leonis terga calefecerant, auro distincta uel murice palla claudebat. non facilis transitus fuit, iuuenem nostrum puellam post gustum laudis imitari, nec astute componitur quod non in tenerae aetatis primordiis imperaui. sed quid transacta recolo, cum animum meum futurae calamitatis pulset immanitas ? uideo Troiae fumantis excidia et statu eam manente subuersam: uideo Hectoris prcelia acerba Graiugenis, qui idcirco creuit opinionibus, ub suboli meae, dum occumbit, triumphi crescat ad pretium: raptatum quadrigis adhuc bellaturi corpus agnosco, et Achillis mei

minui commodis quod ex pondere decrescit extincti: uideo quod irae proficit perire conpendio. sed quid his laudibus pascor orbanda? reliqua silentio tegam, ne ante doloris tempus narratione conficiar. habeat consolationem de taciturnitate aeternitas nostra, quam non habet de natura.

Xxvi. Dictio. Verba Menelai Cvm Troiam Videret Exvstam

Etsi grauibus doloris meum raptor inflammauit incendiis, etsi pertulimus faces iniuriae, debito tempos rogo inmensi auctor sceleris eam coniuncta sibi uniuersitate consenuit. paene felix contumelia est, quae talem meretur etsi cum maximo sudore uindictam. quid respuat suscipere necessitatem triumphi termino concludendam? saper sequentium amaritudinem rei praecedentis excludit: dulcescit quod doluimus, quia doloris nostri paenitet prouocantes. abductae turpiter mulieris occasio nostri extitit mater augmenti: peperit a nobis sequestrata. uxor imperium et de adulteri conplexibus nobis edidit patriam, quam tenemus : qui riserunt caelibem uideant superba hostium colla calcantem. habuimus coniugem honestis per longum moribus institutam, alieni ignaram contubernii, quae non optaret desiderare quod non licet. (non) illam usus praecipitauit in uitia, sed scelerati praedonis inpulsu secuta est Paridem uoluntate captiua. numquam ad hec illam erexit fermae conscientia, ut se crederet adamari, quia, ut confidimus, turpissimae sunt moribus quae pulcras se esse meminerunt. talis ultio decuit magna peccantem : funditus procubuit qui sibi uenerandae sumpsit culmen uxoris. talibus utere, adulter, hymenaeis. his te Alecto pronubum sectatur insignibus et placari n. sic conuenit et Paridem sic perire. dictauimus matrimoniorum iura non sermone, sed gladiis, praesumptionum segetem ultrici falce uastantes. multis ad conseruationem proderit nos perdidisse coniugium. dicite, quae ubicumque accepistis nomen uxoris, ei non, quotiens uitia subripuerint, Menelai et nomen et uirtus occurret. quibus non est in studio pudicitia, erit, nisi fallimur, in necessitate : par per omnes disciplina seruabitur, ubi unam formam et uolentes custodiunt et coactae.

Xxvii. Dictio. Verba Ivnonis Cvm Antaevm Videret Parem Viribvs Hercvlis Extitisse

Tandem aliquando qui iudicio nostro responderet inuentus est, qui de inimico nostro, et dum uincitur, triumpharet Herculeae uires, nisi eliserint, non iacebunt: quem prouidimus, et de casibus est superbus. stat propriis magnus uiribus, sed erit maximus per ruinam. nescio utrum Hercules ualeat par esse, uel si Antaeum non liceat ulla ratione prosterni: at si hosti nostro blanditur aduersitas, nos ad laureas peruenimus. scimus futura, sed conuenit superos loqui quasi humana mortalibus. prouideat Hercules quid eligat esse faciendum. uincendus est congrediente inimico, uincendus est et iacente. qui uenena lusit in cunis, qui pacauit Erimanthi nemora, qui ceruam uelocitate praecessit, optionem habeat quid sequatur : aut hostem periturus deiciet aut, si certamen metuerit, (erit) cum suis cautibus iam sepultus. Lernaeum periculum, nisi fallor, orietur de consummatione certaminis. quis non credat nihil superesse quod peragat, cum humi fusus hostis aspicitur? at nostrae partis intentio de oppressione suscitabitur et augmentandi roboris causam feliciter pro inimico perfuncta res suggeret.

Xxviii. Dictio. [Verba Didonis Cvm Abevntem Videbet Aeneam

Nec tibi diua parens generis (nec Dardanus auctor).

Quantum docet inclementia, perdidisti testimonium generis, quod opinione mentiris. constat Veneris non esse filium nil amantem: ordo rerum est, ut prosapiem mores adnuntient et, quo quis auctore in lucem uenerit, eius facta sectetur. diua Idaliae nescientem respondere beneficiis non agnoscit. non fama filios, sed conuersationis monstrat aequalitas: si diuersa sit conscientia, uix credenda est esse suboles quae uocatur. te potius Caucasei rigoris praerupta genuerunt aut conceptum in recessibus montium saxea aluus effudit et, ne dira nutrimentis natura mollesceret, eripientes salutem ceteris Hyrcanae tigrides alimenta praebuerunt: nutriuit te illa feritas quae trucidat. nam quid mihi dissimulatione pollicitor? aut quid sperando meliora suspendor? non reddidit fletibus lacrimas, quae eius amore torta fundebam: non gemitus meos propriis mens cruenta est consolata suspiriis. in doloribus meis, quod unicum est remedium, non exhibuit pari dolore collegam, quia pene solus est in anxietate terminus inuenisse participem. sed quae

4 Verg. Aen. im 866 eloquar nescio, (nescio) quae relinquam. haec nec dexter Iunonis oculus nec summi tonantis patietur aspectus, ut pro tot inpensis sequestratione consumar nec aliud pietate promouerim, nisi ut merear non amari. heu fides ab uniuersis proturbata mortalibus et quod hactenus numinibus homines iungebat expulsum! suscepi miseranda naufragum et eius dicioni reginam subdidi manente felicitatis sorte captiuam: feci ut ageret dominum profugus imperantis. nunc furore succensa discrucior et quare possessor me deserat ingemisco. ergo Apollinis auguriis uocates abscedis et sortis Lyciae casum certis et apud te iam manentis praeponis imperiis? scilicet caelestibus crudelitas ista procuratur auctoribus et interpres superorum ad hos hominem conpellit excessus, ut diligentis litora quasi solum hostile diffugiat, ut per tempestates salutem prodat qui solum fugit adfectum, uade, ulterius non morabor. habet uindictam mei uia qua deseror, habebit pelagus m furore iudicium. raucos tumentium procellarum aestus exaudiam: uocabis inter pericula Didonis nomen, quae et fuit portus et praebuit: aut certe, quod timeo, ne dum uindicor me uiuente moriaris, euentum expetitae nauigationis post usuram lucis agnoscam. uide sceleribus indebitam mercedem: perire innocens ante cupio quam merentem.

Durus et indomitus Veneris se semine cretum
lactat et abiurans conlaudat stemmata diuae.
Edidit ergo Venus fugientem nomen amoris,
Pectoris et rabidi fudit clementia uirus.

Source. Latin text from the Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum (CSEL) collection of the Open Greek and Latin project (digital edition of ***Magni Felicis Ennodii Opera Omnia*** edited by Wilhelm Hartel (Vienna, Gerold: 1882) Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum 6), encoded in EpiDoc TEI XML. Digitised and corrected by the Open Greek

and Latin team (University of Leipzig and partners); the text is taken from the printed edition by OCR with correction, so some errors may remain. SermonIndex has only divided it into short sections for reading; the critical notes, margin notes and apparatus of the printed edition are not shown here but are kept in the XML download.

Licence. Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0). You may share and adapt this text if you credit the Open Greek and Latin project and release your version under the same licence.